

Utjecaj uvođenja eura na financijske izvještaje u hotelskim poduzećima

Dabelić, Luka

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Tourism and Hospitality Management / Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:191:510646>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-24**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Tourism and Hospitality Management - Repository of students works of the Faculty of Tourism and Hospitality Management](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Sveučilišni prijediplomski studij

LUKA DABELIĆ

**Utjecaj uvođenja eura na financijske izvještaje u hotelskim
poduzećima**

**The impact of the introduction of euro on financial statements
in hotel companies**

Završni rad

Zabok, 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Sveučilišni prijediplomski studij
Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu
Studijski smjer: Menadžment u turizmu

**Utjecaj uvođenja eura na financijske izvještaje u hotelskim
poduzećima**

**The impact of the introduction of euro on financial statements
in hotel companies**

Završni rad

Kolegij: **Računovodstvo**

Student: **Luka DABELIĆ**

Mentor: **Dr.sc. Dubravka VLAŠIĆ,**
izv.prof.

Matični broj: **24508/18**

Zabok, rujan 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI UNIVERSITY OF RIJKA
FAKULTET ZA MENADŽMENT U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU
FACULTY OF TOURISM AND HOSPITALITY MANAGEMENT
OPATIJA, HRVATSKA CROATIA

IZJAVA O AUTORSTVU RADA I O JAVNOJ OBJAVI OBRANJENOG ZAVRŠNOG RADA

Luka Dabelić

(ime i prezime studenta)

PS24508/18

(matični broj studenta)

Utjecaj uvođenja eura na financijske izvještaje u hotelskim poduzećima
(naslov rada)

Izjavljujem da sam ovaj rad samostalno izradila/o, te da su svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, bilo da su u pitanju knjige, znanstveni ili stručni članci, Internet stranice, zakoni i sl. u radu jasno označeni kao takvi, te navedeni u popisu literature.

Izjavljujem da kao student–autor završnog rada, dozvoljavam Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci da ga trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim javnosti u cjelovitom tekstu u mrežnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci.

U svrhu podržavanja otvorenog pristupa završnim radovima trajno objavljenim u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci, ovom izjavom dajem neisključivo imovinsko pravo iskorištavanja bez sadržajnog, vremenskog i prostornog mog završnog rada kao autorskog djela pod uvjetima *Creative Commons* licencije CC BY Imenovanje, prema opisu dostupnom na <http://creativecommons.org/licenses/>.

U Opatiji, rujan 2023.

Potpis studenta

SAŽETAK

Republika Hrvatska je službeno uvela euro kao svoju novčanu jedinicu i zakonsko sredstvo plaćanja 1. siječnja 2023. godine. Uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj donijelo je značajne promjene u život svih Hrvata. Promjena valute imala je velik utjecaj na hrvatski turizam, gospodarstvo, računovodstvo te cjelokupno poslovanje. Ovim radom prikazuje se kako je i na koji način promjena službene valute utjecala na financijske izvještaje poduzeća te koje su sve promjene nastale ponajviše s računovodstvenog aspekta. Financijska izvješća prikazuju uspješnost poslovanja i financijsku situaciju poduzeća stoga je od iznimne važnosti za poduzetnika biti financijski pismen i na vrijeme spreman na promjenu. Hotelska poduzeća, kao i sva ostala, morala su na vrijeme krenuti s pripremom i prilagodbom računalnih programa svojih poslovnih subjekata, pripremom godišnjih financijskih izvještaja, edukacijom zaposlenika itd. Zamjena kune eurom donosi brojne pogodnosti i prednosti, ali dolazi i do brojnih prilagodbi Zakona o računovodstvu s kojima svaki računovođa mora biti upoznat.

Ključne riječi: euro, promjena valute, financijski izvještaji, hotelsko poduzeće, računovodstvo

ABSTRACT

The Republic of Croatia officially introduced the euro as its monetary unit and legal tender on January 1st, 2023. The introduction of the euro as the official currency in the Republic of Croatia brought significant changes to the lives of all Croats. The change in currency had a great impact on Croatian tourism, economy, accounting and overall business. This paper shows how and in what way the change in the official currency affected the company's financial statements and what changes were mainly from the accounting aspect. Financial reports show the success of the business and the financial situation of the company, therefore it is extremely important for an entrepreneur to be financially literate and ready for change on time. Hotel companies, like all the others, had to start on time with the preparation and adaptation of the computer programs of their business entities, the preparation of annual financial statements, the education of employees, etc. Replacing kuna with the euro brings numerous benefits and advantages, but also numerous adjustments to the Accounting Act with which every accountant must be familiar with.

Keywords: euro, currency change, financial statements, hotel company, accounting

Sadržaj

UVOD	1
1. FINACIJSKI IZVJEŠTAJI U HOTELSKIM PODUZEĆIMA	3
1.1. Izvještaj o financijskom položaju (bilanca)	8
1.2. Izvještaj o dobiti (račun dobiti i gubitka)	9
1.3. Izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti.....	12
1.4. Izvještaj o novčanom toku	13
1.5. Izvještaj o promjenama vlasničke glavnice.....	14
1.6. Bilješke uz financijske izvještaje.....	16
2. UVOĐENJE EURA KAO SLUŽBENE VALUTE U RH	17
2.1. Uvjeti i razlozi uvođenja eura	18
2.2. Postupak uvođenja eura.....	21
2.3. Prednosti i nedostaci uvođenja eura u RH.....	23
2.4. Računovodstveni aspekt uvođenja eura u RH	27
3. UTJECAJ UVOĐENJA EURA NA FINACIJSKE IZVJEŠTAJE	31
3.1. Utjecaj uvođenja eura na izvještaj o financijskom položaju (bilanca).....	32
3.2. Utjecaj uvođenja eura na izvještaj o dobiti (račun dobiti i gubitka).....	33
3.3. Utjecaj uvođenja eura na izvještaj o novčanom toku	34
3.4. Utjecaj uvođenja eura na izvještaj o promjenama vlasničke glavnice	34
3.5. Utjecaj uvođenja eura na bilješke uz financijske izvještaje	37
ZAKLJUČAK	38
BIBLIOGRAFIJA	40
POPIS ILUSTRACIJA	43

Uvod

Jedna od najvažnijih tema tijekom 2022. godine o kojoj se raspravljalo u gospodarstvu Republike Hrvatske bio je njen ulazak u eurozonu i uvođenje eura kao službene valute od 1. siječnja 2023. godine.

Taj pothvat unio je velike promjene i prilagodbe u živote i navike malih potrošača, čitavom poduzetništvu, bankama, državnim institucijama i u cijelom gospodarstvu naše zemlje. Mišljenja javnosti o uvođenju eura su podijeljena. Neki su smatrali da će zamjena kune eurom pomoći razvoju Hrvatske dok su neki bili skeptični i bojali su se poskupljenja i pada standarda građana. Slušajući o tom projektu prošle godine, te sam prolazak kroz cijeli proces u ovoj i prošloj godini nametnula se kao zanimljiva i podobna tema završnog rada. Stoga je predmet ovog rada utjecaj uvođenja eura na financijske izvještaje u hotelskim poduzećima, a hoteli su odabrani iz razloga što isti predstavljaju neizostavan dio turističke ponude svakog podneblja pa tako i u našoj zemlji.

Proces prilagodbe i zamjene hrvatske kune eurom iznimno je opširan i kompleksan te zahtjeva ozbiljnost i stručnost kako bi gospodarstvo u svakom trenutku nesmetano i učinkovito moglo funkcionirati u cijelosti.

Svrha rada je teorijski pojasniti što su financijski izvještaji, koji su elementi financijskih izvještaja i što nam oni pokazuju, te detaljno objasniti koji je proces prilagodbe prethodio uvođenju eura kao zakonske valute u RH i proces prilagodbe istog. Cilj rada je objasniti utjecaj uvođenja eura na poslovanje hotelskih poduzeća s fokusom na izradu i predaju godišnjih financijskih izvještaja.

Rad se bavi problematikom primjene pravila za preračunavanje kuna u eure, koji su uvjeti i obveze za opskrbu i zamjenu gotovog novca u kunama za gotov novac u eurima, dvojnog optjecaja gotovine u kunama i eurima, dvojnog iskazivanja cijena, promjena u poslovnim knjigama, financijskih i računovodstvenih postupaka te problematikom niza drugih promjena u računovodstvu izazvanih uvođenjem jedinstvene valute u RH.

Ovaj završni rad je teorijske prirode te su prilikom njegove izrade korištene metoda analize i sinteze, metoda generalizacije, konkretizacije i deskripcije te metoda indukcije. Pregledana je i proučena brojna relevantna literatura, kako bi se prezentirale točne

informacije. Korišten je velik broj sekundarnih izvora podataka, od čega su brojni internetski izvori.

1. FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI U HOTELSKIM PODUZEĆIMA

Financijski izvještaji su „proizvod“ financijskog računovodstva koji pružaju fer, istinit, pouzdan i nepristran pregled imovine, obveza, kapitala, procjene financijskog položaja i dobiti ili gubitka hotelskih i ostalih poduzeća.¹ Sukladno odredbama članka 19. Zakona o računovodstvu (NN, broj 78/15, 120/16, 116/18, 42/20 i 47/20) sve pravne i fizičke osobe te određeni poduzetnici obavezni su sastaviti godišnje financijske izvještaje u obliku, sadržaju i na način propisan Zakonom i na temelju njega donesenim pravilima i propisima.² Ministar financija donosi smjernice za organizaciju i sadržaj financijskih izvještaja temeljem preporuka Odbora za standarde financijskog izvještavanja, koje se javno objavljuju u Narodnim novinama.

Financijski izvještaji služe prvenstveno eksternim korisnicima za ocjenu stabilnosti i uspješnosti poslovanja poduzeća temeljem kojih se donose poslovne odluke, pridonosi boljem planiranju i pripremi gledajući financijski aspekt poslovanja. Cilj financijskog izvještavanja je pružiti informacije o poslovanju poduzeća temeljem kojih se izrađuju analize, uspoređuje uspješnost poslovanja i pozicije financijskih izvještaja iz prethodnih obračunskih razdoblja te drugih poslovnih subjekata. Nadalje financijske izvještaje je u nekim poduzećima koji su obveznici revizije potrebno revidirati te formirati mišljenje o tome jesu li financijski izvještaji usklađeni s Hrvatskim ili međunarodnim standardima financijskog izvještavanja ovisno o tome kojima podliježu, te kao pomoć korisniku financijskog izvještaja tumačiti informacije i podatke sadržane u financijskom izvještaju. Rok za predaju godišnjih financijskih izvještaja je 30. travnja, dok je u svrhu javne objave rok za predaju 30. lipnja.

Financijski izvještaji, pojedinačni i konsolidirani, su:³

- izvještaj o financijskom položaju (bilanca)
- izvještaj o dobiti (račun dobiti i gubitka)
- izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti
- izvještaj o novčanom toku

¹ Belak V., (et al.), Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja, Zagreb, ožujak, 2000., str. 34

² Ministarstvo financija, URL <https://mfin.gov.hr/print.aspx?id=2360&url=print> (pristupljeno 02.08.2023.)

³ Perčević H., Financijski izvještaji i elementi financijskih izvještaja, URL <https://www.efzg.unizg.hr/UserDocsImages/RAC/hpercevic/racunovodstvo/Financijski%20izvje%C5%A1taji.pdf> (preuzeto 08.08.2023)

- izvještaj o promjenama vlasničke glavnice
- bilješke uz financijske izvještaje.

Poduzetnici koji su dužni pridržavati se Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja (HSFI) prilikom izrade godišnjih financijskih izvještaja nisu obvezni pripremati izvješće o ostvarenoj sveobuhvatnoj dobiti.

Financijski izvještaji predstavljaju cjelovitu skupinu, tj. set financijskih izvještaja sastavljenih za razdoblje tokom godine ili za poslovnu godinu. HSFI reguliraju proces stvaranja, prezentacije i javne objave financijskih izvještaja za poduzetnike koji ne moraju koristiti Međunarodne standarde financijskog izvještavanja, a to su uglavnom mikro, mala te srednja poduzeća koja prevladavaju u hrvatskom gospodarstvu te su njima posebno prilagođeni.⁴

Godišnji financijski izvještaji za razdoblje koje započinju 1. siječnja 2016. godine i kasnije pripremaju se i prezentiraju prema pravilima Hrvatskih standardima financijskog izvještavanja (HSFI). HSFI su jednostavni, nisu pretjerano opsežni te teorijski i praktično ispunjavaju zahtjeve suvremenog financijskog računovodstva. Svrha HSFI-a je osigurati da financijski izvještaji zasnovani na tim standardima pruže podatke o poslovnoj aktivnosti, financijskom stanju, poslovnoj uspješnosti i tokovima novca poduzeća koji ih primjenjuju kao podlogu za donošenje poslovnih odluka. HSFI ispunjavaju zahtjeve definirane od strane Europske unije vezane uz pripremu, prezentaciju i objavljivanje financijskih izvještaja. Nastali su u skladu s odredbama Zakona o računovodstvu ih formulira Odbor za standarde financijskog izvještavanja. Temelje se na konsolidiranim izvještajima, povezanim izvještajima za posebne vrste poduzeća te računovodstvenoj praksi i teoriji te Direktivi Europskog parlamenta i Europskog Vijeća. Hrvatski standardi financijskog izvještavanja namijenjeni su za upotrebu u općim financijskim izvještajima poduzetnika koji bilježe gubitak ili dobit, a sadrže zahtjeve procjenjivanja, priznavanja, objave, mjerenja i prezentacije događaja i transakcija vezanih uz izvještaje opće namjene i oni reguliraju pitanja vezana s financijskim izvještajima, prije svega, onih koji su namijenjeni eksternim korisnicima. Hotelska poduzeća te sva ostala koja

⁴ Odbor za standarde financijskog izvještavanja, URL https://www.osfi.hr/Uploads/1/2/136/137/Hrvatski_standardi_financijskog_izvjestavanja.pdf (preuzeto 02.08.2023.)

pripremaju financijske izvještaje prema Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja, obavezni su uključiti izjavu o primjeni i usklađenosti u priloženim bilješkama.⁵

Financijski izvještaji temeljeni na Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja pružaju uvid u imovinu, kapital, prihode, troškove, dobit i gubitak, promjene u kapitalu i novčani tok. Cilj Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja obuhvaća promicanje javnog interesa kroz definiranje računovodstvenih normi koje zahtijevaju kvalitetne, jasne i komparativne informacije u financijskim izvještajima.⁶ Godišnji financijski izvještaji (GFI) prikazuju stvarno i realno stanje poslovanja nekog poduzeća. Oni moraju biti točno i istinito napisani i ispravno prenositi financijska stanja poslovanja poduzeća. Poduzetnici ih dostavljaju Financijskoj agenciji u zakonski propisanim rokovima kako bi napravili pregled poslovanja u odnosu na prošlu godinu. Podaci s godišnjih financijskih izvještaja se javno objavljuju te su ti podaci dostupni svima.

Financijski izvještaji temeljeni na međunarodnim računovodstvenim standardima i međunarodnim standardima financijskog izvještavanja objavljuju veliki sustavi i oni koji kotiraju na financijskim tržištima. Međunarodni računovodstveni standardi (MRS) i međunarodni standardi financijskog izvještavanja (MSFI) predstavljaju razvoj i unapređenje korištenja i primjenjivanja skupa transparentnih, kvalitetnih i globalno primjenjivih računovodstvenih standarda koji pomažu sudionicima u svjetskom tržištu kapitala te svim poduzetnicima za donošenje poslovnih odluka.⁷

Hotelska poduzeća su usko povezana sa sektorom ugostiteljstva. Hotelijerstvo predstavlja specifičan segment ugostiteljstva, usmjeren prvenstveno na pružanje usluga smještaja, hrane i pića te ostalih usluga gostima u hotelskim objektima dok ugostiteljstvo obuhvaća širi spektar usluga koje uključuju posluživanje hrane i pića.

Pri sastavljanju financijskih i poreznih izvješća radi specifičnosti poslovanja u ugostiteljstvu potrebno je uz Zakon o računovodstvu dodatno uvažavati i sljedeće: Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti, koji uz ostalo nalaže provedbu godišnjeg popisa tj. inventure, kontrolu nabave dobara za potrebe obavljanja ugostiteljske i hotelijerske djelatnosti, kontrolu iskazanih prihoda,

⁵ Odbor za standarde financijskog izvještavanja, URL https://www.osfi.hr/Uploads/1/2/136/137/Hrvatski_standardi_financijskog_izvjestavanja.pdf (preuzeto 02.08.2023.)

⁶ Ibidem.

⁷ Hanfa, MRS i MSFI, URL <https://www.hanfa.hr/media/4766/me%C4%91unarnodni-ra%C4%8Dunovodstveni-standardi-i-me%C4%91unarnodni-standardi-financijskog-izvje%C5%A1tavanja.pdf> (preuzeto 02.08.2023.)

obračunanih i plaćenih poreznih i drugih obveza, te odredbe Zakona o PDV-u i Pravilnika o PDV-u.⁸

Uz provedbu godišnjeg popisa koji je obavezan za sve poslovne subjekte, postoje ostale obveze proizašle iz posebnih propisa koji su upravo specifični za ugostiteljsku djelatnost. Sam proces inventure u ugostiteljstvu je složeniji radi različitih faza kroz koje prolaze zalihe materijala i sirovina, uključujući skladištenje, pripremu, preradu, odmrzavanje, termičku obradu itd. Radi utvrđivanja porezno dopustivih gubitaka na proizvodima te regeneriranih jela i otpadaka, u ovoj se djelatnosti primjenjuje „Odluka o dopuštenoj visini kala, rastepa, kvara, loma i tehnološkog manjka u ugostiteljstvu“. Ugostitelji su odgovorni za sustavno praćenje ulaza sirovina i materijala te njihovu potrošnju kako bi mogli opravdati normativ i knjigovodstveno evidentiranje. U računovodstvenom smislu, ugostiteljstvo predstavlja uslužnu djelatnost u kojoj se prepliću elementi proizvodnje s uslužnom djelatnosti.

Za evidentiranje prihoda od hotelijerstva prema RRIF-ovu je računskom planu predviđen analitički račun 7512 – Prihodi od hotela i noćenja. Porezni obveznik može razdvojiti potraživanja i prihode od pruženih usluga smještaja za domaće i strane goste te evidentirati na zasebnim analitičkim računima, no na usluge smještaja primjenjuje se jedinstvena stopa PDV-a od 13% za sve goste. Obveznici PDV-a moraju primjenjivati odredbe Zakona o porezu na dodanu vrijednost i Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost.

Porez na dodanu vrijednost stope od 13% primjenjuje se na usluge pružanja smještaja pružene svim turistima u komercijalnim ugostiteljskim objektima. Ova stopa vrijedi bez obzira na to jesu li gosti domaći ili strani te bez obzira na način na koji je naplata izvršena. Sve dodatne usluge koje su dostupne u komercijalnim ugostiteljskim objektima, poput masaža, tenisa, mini-golfa, fitnesa, saune i drugih, podliježu poreznoj stopi od 25%. Ova stopa također vrijedi za sve korisnike usluga, bez obzira na njihovo podrijetlo ili način plaćanja. Isto su tako poreznom stopom od 25% oporezive usluge smještaja koje pružaju objekti koji se ne smatraju komercijalnim ugostiteljskim objektima. Cijena ugostiteljskih usluga je u 2022. godini trebala uključivati PDV (za sve obveznike PDV-a), a cijene alkoholnih, bezalkoholnih pića, vina i piva su trebale sadržavati i svotu poreza na potrošnju (ukoliko je odluka grada ili općine propisala obvezu plaćanja).⁹

⁸ Horvat Jurjec, K., Godišnji popis (inventura) imovine i obveza, prosinac 2009., URL <https://www.rrif.hr/clanakfull-12198/> (pristupljeno 02.08.2023.)

⁹ Markota, Lj., Posebnosti u poslovanju i godišnjem obračunu ugostitelja i hotelijera za 2022. godinu, veljača 2023., URL www.rrif.hr/clanakfull-22263/ (pristupljeno 05.08.2023.)

Turizam je jedna od najvažnijih gospodarskih grana Republike Hrvatske, te je općepoznato da Hrvatska ostvaruje velike prihode od turizma. Glavu ulogu u tome imaju hotelska poduzeća zbog svog velikog opsega poslovanja. Kako bi hoteli poslovali neometano i na što bolji način, povećali svoju dobit, te osigurali uvjete za rast i razvoj, potrebno je na pravi način formirati organizaciju hotela, analizirati financijske izvještaje te iz njih izvući upotrebljive informacije za daljnje upravljanje poslovanjem. U hotelskim poduzećima, organizacija rada ovisi posluje li hotel tijekom cijele godine ili sezonski (zimi ili ljeti). Zbog toga hoteli na različite načine koriste materijalne, financijske i ljudske resurse uz različite metode organizacije, vrste organizacijske strukture i procese u cilju izvođenja zadataka na najbolji mogući način. Hotelsko poslovanje se ističe po nizu karakteristika koje ga čine jedinstvenim u odnosu na mnoge druge industrije. Uz osnovne aktivnosti kao što su usluge smještaja i hrane i pića, bitna je i dobra radna atmosfera zaposlenika koji su u izravnom kontaktu sa gostima kako bi ostvarili pozitivno iskustvo gostiju. U hotelima proizvodi i usluge su kratkog trajanja, tj. konzumiraju se u relativno kratkom vremenskom periodu, tijekom boravka gosta koje može trajati od nekoliko sati do nekoliko dana. Nema skladištenja proizvoda jer se usluge pružaju odmah i po potrebi gostiju. Zaposlenici moraju biti u stalnoj pripravnosti, a broj zaposlenih ovisi o intenzitetu rada hotela.¹⁰

Analiza financijskih izvještaja ima važnu ulogu u upravljanju hotela, a njena svrha je prikazati financijski položaj hotela, te definirati njegove prednosti i slabosti. Informacije financijskih izvještaja korisne su eksternim i internim korisnicima u donošenju poslovnih odluka. U interne korisnike spada menadžment hotela na svim razinama upravljanja, dok u eksterne investitori, kreditori, kupci, dobavljači te financijski analitičari. Za hotelska poduzeća specifično je da podatke o ostvarenom rezultatu osim za eksterne korisnike treba osigurati i menadžmentu radi donošenja relevantnih odluka. Zbog toga hotelska poduzeća koriste „metodologiju financijsko-računovodstvenog izvještavanja“ (USALI). USALI metoda predstavlja sustav izvještavanja u hotelijerstvu koji omogućuje usporedbu internog rezultata poslovanja hotela sa eksternim korisnicima. USALI čine specifično oblikovani izvještaji i sustav ključnih pokazatelja koji olakšavaju praćenje prihoda, troškova i rezultata cjelokupnog poslovanja hotela.¹¹

¹⁰ Vidas, I., Specifičnosti poslovanja i analiza hotelske industrije u RH, URL <https://www.insolve.hr/literatura/2/55273> (pristupljeno 05.08.2023.)

¹¹ Ibidem.

U nastavku je prezentirana teorija povezana uz financijske izvještaje s naglaskom na specifičnosti ovih izvještaja u hotelijerstvu.

1.1. Izvještaj o financijskom položaju (bilanca)

Bilanca predstavlja pregled vrijednosti imovine, obveza i kapitala poduzeća na točno određeni datum, a najčešće je to kraj godine tj. 31. prosinac. To je jedan je od temeljnih financijskih izvještaja koji se s računovodstvenog aspekta sastoji od dva glavna dijela: aktive jedne i pasive s druge strane. Aktiva uvijek mora biti jednaka pasivi, tj. bilanca uvijek mora biti u ravnoteži. Organizacija bilance, posebno u smislu njezine forme zakonski je propisana.

Bilanca je javno dostupan izvještaj koji su dužni sastavljati sva poduzeća, s obvezom ažuriranja najmanje jednom godišnje. Korisnici bilance mogu temeljem informacija iz bilance procijeniti financijski položaj i "zdravlje" poduzeća, odnosno mogu ju koristiti kao pogled u financijski dio poslovanja te se iz nje može iščitati gdje se nalaze sredstva, kakvo je trenutno financijsko stanje, dug, potraživanja, stanje imovine, stanje izvora imovine i slično.

Struktura bilance je takva da je ukupna imovina uvijek jednaka zbroju kapitala i obveza.¹²

Slika 1: Osnovna računovodstvena jednadžba bilance

$$\begin{aligned} \mathbf{AKTIVA} &= \mathbf{PASIVA} \\ \mathbf{IMOVINA} &= \mathbf{KAPITAL} + \mathbf{OBVEZE} \end{aligned}$$

Izvor: <https://www.efzg.unizg.hr/UserDocsImages/RAC/hpercevic/racunovodstvo/Financijski%20izvje%C5%A1taji.pdf>

Računovodstvene isprave u računovodstvu evidentiraju se na način da se svaka poslovna promjena upisuje najmanje dva puta (po načelu dvojnog knjigovodstva), jednom na dugovnoj a jednom na potražnoj stani. Nakon što je na kontima došlo do ovih promjena, njihova ukupna vrijednost na kontima aktive i pasive mora biti jednaka. Aktiva predstavlja imovinu koja se dalje dijeli na dugotrajnu i kratkotrajnu. Dugotrajna imovina poduzeća obuhvaća materijalnu,

¹² Perčević, H., Financijski izvještaji i elementi financijskih izvještaja, URL <https://www.efzg.unizg.hr/UserDocsImages/RAC/hpercevic/racunovodstvo/Financijski%20izvje%C5%A1taji.pdf> (preuzeto 05.08.2023)

nematerijalnu, financijsku imovinu i potraživanja (dugoročna), a kratkotrajna zalihe (trgovačke robe, gotovih proizvoda, sirovina), kratkotrajna potraživanja, dane kratkoročne kredite, položeni novac, ulaganja u kratkoročne dionice te ostale financijske vrijednosnice), novac u blagajni i na računu, te plaćene troškove nadolazećeg razdoblja uz eventualno nepokriveni gubitak i iskazuju se u aktivi bilance stanja. Obveze, koje mogu biti kratkoročne (do jedne godine) i dugoročne (duže od jedne godine) se zajedno sa kapitalom i rezervama zbrajaju i čine pasivu bilance stanja. Zakon o računovodstvu u Hrvatskoj nalaže da poduzeća moraju unijeti pozicije aktive prema načelu rastuće likvidnosti, dok pozicije pasive trebaju unijeti prema načelu opadajuće ročnosti.¹³

Izvještaj o financijskom položaju (bilanca) temeljni je dokument na osnovu kojeg hotelska poduzeća prezentiraju informacije eksternim korisnicima koji iste koriste za poslovno odlučivanje, ali i financijske analize kako bi se osigurala financijska ravnoteža između sredstava i izvora financiranja. Vrijednost pojedinih bilančnih pozicija u hotelskih poduzećima otkriva vrlo vrijedne informacije koje olakšavaju menadžmentu lakše donošenje odluke u cilju unapređenja financijskog upravljanja hotelskim poduzećima. Za hotelska poduzeća važni su podaci koji iskazuju kvantitativne promjene odnosno podaci koji pokazuju promjene u vrijednosti pojedinih pozicija hotelskog poduzeća. U kvantitativno smanjenje imovine ubraja se rashodovanje sredstava rada, sitnog inventara, manjkovi kratkotrajne i dugotrajne imovine te otpis zaliha kratkotrajne imovine. Kvantitativno ili vrijednosno povećanje imovine pojavljuje se u slučaju utvrđivanja viškova kratkotrajne i dugotrajne imovine u obliku sredstava, izrada vlastitih sredstava za rad uz troškove niže od tržišne vrijednosti tih sredstava, te primljene dotacije bez obveze vraćanja.¹⁴

1.2. Izvještaj o dobiti (račun dobiti i gubitka)

Izvještaj o dobiti je financijski izvještaj koji se temelji na obračunskom načelu te korisnicima prikazuje obračunske kategorije prihoda i rashoda te pruža informacije o poslovnom rezultatu,

¹³ Perkušić, D., Osnove računovodstva, Split, prosinac 2021., URL <https://www.oss.unist.hr/Portals/0/adam/Contents/TnPnQrlyXEeYJna9tPx2wQ/Text/Osnove%20racunovodstva%20-%20Dijana%20Perkusic.pdf> (preuzeto 05.08.2023)

¹⁴ Deković, Ž., Analiza financijske ravnoteže hotelijerskih poduzeća na temelju bilančnih podataka, URL <https://hrcak.srce.hr/file/194101> (pristupljeno 05.08.2023.)

odnosno o ostvarenoj dobiti ili gubitku u određenom obračunskom razdoblju (između dva datuma bilance, 1. siječnja i 31. prosinca).

Račun dobiti i gubitka (skraćeno RDG) također pripada temeljnom setu izvještaja GFI-a svakog poduzetnika. Svrha RDG-a je pružiti informacije o smanjenju ili povećanju zarađenog kapitala između dva datuma bilance. Svaki poslovni subjekt teži postizanju situacije u kojoj je razlika između prihoda i troškova pozitivna, tj. želi ostvariti dobitak kao rezultat svog poslovanja. U slučaju ako su ukupni prihodi manji od ukupnih rashoda, poduzeće će imati negativan poslovni rezultat, to jest poslovnu godinu završiti će s gubitkom. Kada ukupni prihod nije dovoljan čak ni za pokrivanje troškova amortizacije i materijala, taj negativni saldo zove se "gubitak na supstanci".¹⁵

Prihodi i troškovi koji su evidentirani tijekom obračunskog razdoblja čine dio ovog izvještaja potrebnih za izračun dobiti ili gubitka, osim ako drugi HSFI ne propisuju drugačije.

Struktura računa dobiti i gubitka zakonski je propisana, posebno kada je riječ o načinu na koji su prikazani. U RDG sučeljavaju se prihodi i troškovi za određeno obračunsko razdoblje.¹⁶

Ukupne prihode čine poslovni prihodi, financijski prihodi i izvanredni prihodi. Poslovni prihodi sastoje se od prihoda od prodaje proizvoda, trgovačke robe ili usluga ovisno o djelatnosti kojom se poduzeće bavi, prihoda na osnovi upotrebe vlastitih proizvoda i ostalih poslovnih prihoda. Ostvaruju se u trenutku isporuke robe ili usluge kupcu. U prihod ne pribraja se vrijednost neisporučenih proizvoda ostalih na zalihama. U financijske prihode pripadaju prihodi od kamata, prihodi od tečajnih razlika, prihodi od dividende i dobitaka od udjela, nerealizirani dobitci, dio prihoda od pridruženih poduzetnika, prihodi od negativnih goodwill-a, prihodi od financijskih naknada, prihodi od otpisa obveza i ostali financijski prihodi. Financijski prihodi ostvaruju se neovisno od financijskih rashoda. Tu se radi o prihodima koji su generirani ulaganjem viška raspoloživih financijskih sredstava.

Izvanredni prihodi se kao nekadašnja kategorija pojavljuju kao ostali poslovni prihodi i predstavljaju one prihode koji su neočekivani i nisu planirani. Oni se odnose na prethodne godine i na prihode nastale tokom godine, a koji su nevezani za osnovnu aktivnost poduzeća. Izvanredni prihodi prethodnih godina su prihodi ostvareni od uplata naknadnih faktura za

¹⁵ Osnove poslovne ekonomije, Poslovni rezultat, URL https://gradst.unist.hr/Portals/9/docs/katedre/Organizacija%20i%20ekonomika/PSG%20OPE/13_Predavanja_OP E.pdf str. 16 (preuzeto 05.08.2023)

¹⁶ Narodne novine, 86/15., Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, URL https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_08_86_1709.html (pristupljeno 06.08.2023.)

isporuke prethodnih godina, prihodi koji su se naplatili iz prethodnih godina za koje nije bilo potraživanja, primljen prihod od povrata poreza i doprinosi prethodnog razdoblja i slično. U izvanredne prihode nastale tijekom poslovne godine ubrajaju se prihodi od pomoći, donacija, subvencija i prihodi od primljenih nagrada, prihodi od prodaje stalne imovine, prihodi od primljenih odobrenja i slični.¹⁷ U hotelskim poduzećima se najveće dio prihoda ostvaruje kroz prihode od smještaja te prihode od hrane i pića.

Ukupne rashode čine poslovni rashodi, financijski rashodi i izvanredni rashodi. Poslovni rashodi sastavljeni su od troška amortizacije, materijalnih i troška osoblja, ostalih troškova, promjene vrijednosti zaliha proizvodnje u tijeku te gotovih proizvoda, usklađenja i nabavne vrijednosti prodane robe i ostalih poslovnih rashoda. Financijski rashodi su najčešće kamate na iskorištene zajmove i kamate za sredstva drugih koja su se koristila u poslovnim procesima, revalorizacija obveza, ugovoreno smanjenje vrijednosti dugotrajnih ulaganja, kao i drugi financijski rashodi. Izvanredni rashodi sastavljeni su od: gubitka od neizmirenih dugovanja, vrijednosti koja nije obnovljena i dodatnih troškova prodane i otpisane trajne imovine, te umanjene vrijednosti trajne imovine i manjkova. U hotelskim poduzećima se sa najvećim udjelom ističu materijalni troškovi, troškovi amortizacije i troškovi plaća.

Poslovni rezultat prikazuje razlike vrijednosti ukupnih prihoda i vrijednosti ukupnih rashoda, a utvrđuje se na kraju obračunskog razdoblja u RDG-u. Distribucija poslovne dobiti je konačna odluka koja označava zaključak poslovne godine za koju je pripremljen izračun ukupnih prihoda i potvrđen pozitivan poslovni rezultat. Tu se govori o bruto dobiti tj. o dobiti prije oporezivanja od koje se dio izdvaja državi kao porez, a preostali iznos predstavlja neto profit koji ostvaruje poduzetnik. Ukoliko je poslovni rezultat negativan, tada nema raspoređivanja već se nastoje naći sredstva za pokriće gubitka da bi se omogućilo daljnje poslovanje.¹⁸

Računovodstveno praćenje pružene ugostiteljske usluge zasniva se najčešće na dnevnim i kumulativnim izvještajima (mjesečnim ili tromjesečnim, ako prate porezna obračunska razdoblja) o prometu ugostiteljskih usluga, razvrstanih po skupinama prometa hrane, pića i ostaloga (npr. cigarete ili slična trgovačka roba). Te su skupine bitne zbog drukčijeg načina izračuna poreza iz prodajne vrijednosti pojedine skupine ostvarenog prihoda od obavljanja ugostiteljske djelatnosti (porez na potrošnju).

¹⁷ Grubišić, D., Poslovna ekonomija, Split, 2004., str. 31-35

¹⁸ op. cit., str. 36-41

Specifično za hotelska poduzeća je da su prihodi rezultat obavljanja djelatnosti koje se u ugostiteljstvu iskazuju kroz dnevne ili pak mjesečne evidencije – rekapitulacija o obavljenom prometu te ih se, u skladu s vlastitim ustrojstvom računskog plana, prati prema skupinama ostvarenog prometa, a po vrstama realiziranih proizvoda obavljanjem ugostiteljske usluge.

Troškovi nabave utrošenih elemenata za ostvarivanje prihoda (hrana, piće i ostali potrebne sirovine), evidentirane na računima razreda 4, te se knjiženjem prebacuju u razred 7 pa se u razredu 7 kao razlika prihoda i troška prikazuje ugostiteljska marža. Važno je pažljivo prikazati troškove koji su povezani s generiranjem prihoda i usporediti ih s prihodima. To obuhvaća rashode kao što su nabava potrošnih materijala i drugih proizvoda korištenih u procesu pripreme hrane. Rasknjiženje se obavlja na tjednoj bazi ili prati obračunska razdoblja i temelji se na normativima.

Posebnosti u ugostiteljskom sektoru manifestiraju se kroz specifičan način pružanja usluga, reguliran Zakonom o ugostiteljstvu. Toj djelatnosti zakonodavac je propisao posebnu stopu PDV-a od 13%, i to samo za uslugu smještaja u kategoriziranim komercijalnim ugostiteljskim objektima i na ugostiteljsku uslugu – jela i slastice. Na ostale ugostiteljske usluge, topli i hladni napitci, alkoholna i bezalkoholna pića, treba obračunati PDV po stopi od 25%.¹⁹

1.3. Izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti

Međunarodni računovodstveni standard 1 (MRS 1) nalaže da se promjene unutar kapitala trebaju prikazati odvojeno na način da se promjene u kapitalu koje proizlaze iz transakcija koje nisu povezane s vlasnicima trebaju prikazati u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti, dok se promjene u kapitalu koje uključuju vlasnike trebaju prikazati u izvještaju o promjenama kapitala. Ukupna sveobuhvatna dobit sadrži sve elemente i dobiti i gubitka i ostale sveobuhvatne dobiti. Pod promjenama u kapitalu koje ne uključuju vlasnike, podrazumijevaju se prihodi i rashodi koji ne pripadaju dobiti ili gubitku (takvi prihodi i rashodi nazivaju se nerealiziranima), a kako nalaže MRS-a 1 one se moraju zasebno prezentirati u okviru ostale sveobuhvatne dobiti. Primjeri takvih situacija uključuju prekoračenje vrijednosti dugotrajne

¹⁹ Markota, Lj., Posebnosti u poslovanju i godišnjem obračunu ugostitelja i hotelijera za 2022. godinu, veljača, 2023., URL <https://www.rrif.hr/clanakfull-22263/> (pristupljeno 07.08.2023.)

imovine nakon ponovne procjene, dobitci i gubitci proizašli iz pretvaranja financijskih izvještaja stranih poslovanja u domaću valutu te dobitci i gubitci generirani preispitivanjem vrijednosti financijske imovine koja je ocijenjena prema pravednoj vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit. Izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti, propisan novim Pravilnikom o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja, čini dio standardnih formulara (obrazac GFI-POD) koje subjekti koji primjenjuju Međunarodne standarde financijskog izvještavanja (MSFI) moraju dostaviti FINA-i sukladno utvrđenim rokovima. Ovim putem, relevantni podaci se javno objavljuju u godišnjim financijskim izvještajima.²⁰

Izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti je važan pokazatelj vlasnicima kapitala i vjerovnicima jer prezentira uspjeh, odnosno neuspjeh menadžmenta nekog hotelskog poduzeća. Informacije ovog izvještaja su važne vlasnicima hotela kod donošenja odluka raspodjele dobiti dok je sveobuhvatna dobit rezultat ekonomskih uvjeta poslovanja hotela. Cilj je postići povoljan odnos između ulaganja i ostvarenog rezultata da bi se ostvarila ekonomska uspješnost. Heterogenost, neelastičnost, statičnost, raznolikost, sezonski karakter te razni drugi faktori uz infrastrukturu hotela, ljudske resurse, tehnologiju i marketing hotelskog poduzeća utječu na uspješnost poslovanje hotela, a samim time i na sveobuhvatnu dobit.

1.4. Izvještaj o novčanom toku

Izvještaj o novčanom toku pripada setu financijskih izvještaja, a prikazuje tok novca. Ovo je izvještaj koji se temelji na novčanom načelu te prvenstveno eksterne korisnike informira o novčanim primicima i izdacima za određeno obračunsko razdoblje, a koji se ne mogu iščitati iz bilance i računa dobiti i gubitka. Informacije o novčanom toku pružaju osnovu korisnicima financijskih izvještaja za procjenu sposobnosti poduzetnika da generira novac i ekvivalente novca, te za razumijevanje potreba poduzetnika za upravljanjem tim novčanim tokom. Izvještaj o novčanim tokovima treba vizualizirati novčane tokove tijekom razdoblja, grupirane prema kategorijama poslovnih aktivnosti, investicijskih aktivnosti i financijskih aktivnosti.

²⁰ Zaloker, D., Izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti za 2022., siječanj, 2023., URL <https://www.teb.hr/novosti/2022/izvjestaj-o-ostaloj-sveobuhvatnoj-dobiti-za-2022/> (pristupljeno 07.08.2023.)

Svrha ovog izvještaja je procijeniti predstojeće novčane tokove, vrednovati društvo u smislu isplativosti dividendi, ocijeniti njegovu sposobnost za ulaganje i potrebe za vanjskim financiranjem, te istražiti razloge za odstupanja između novčanog toka i neto dobiti.²¹

Hotelska poduzeća pripadaju gospodarskoj grani s visokim stupnjem rizika i za uspješno poslovanje od iznimne važnosti je odrediti njihovu vrijednost. Izvještaji o novčanom toku prezentiraju vrijednost poduzeća prema novčanom načelu te je analizom istih lakše odrediti projekcije očekivanih novčanih tokova u budućem poslovanju, a rade se za svaki profitni centar posebno, ukoliko hotel ima više profitnih centara. Hotelska poduzeća dio imovine financiraju iz vlastitih izvora, dok drugi dio imovine financiraju iz tuđih izvora koje primarno podmiruju novcem. Novac ujedno koriste i za nabavu sitnog inventara, opreme, izgradnju novih objekata, nabavu sirovina, isplatu plaća, podmirivanje obveza prema državi, plaćanje obveza po kreditima i izdanim dužničkim vrijednosnim papirima i isplatu dividendi. Primici imaju osobnost prihoda u hotelima te se ostvaruju kroz naplatu usluga, te raznim uplatama i potraživanjima. Novčani tok dakle pruža informacije menadžmentu hotela i eksternim korisnicima o poslovanju hotela, te pruža uvid u neto dobit hotelskog poduzeća.²²

1.5. Izvještaj o promjenama vlasničke glavnice

Izvještaj o promjenama vlasničke glavnice (kapitala) pokazuje sve promjene na kapitalu nastale između dva datuma bilance. Poduzetnici sastavljaju izvještaj o promjenama kapitala tako da prikažu promjene na svim komponentama kapitala za određeno razdoblje između ta dva datuma. Obveza sastavljanja izvještaja o promjenama kapitala odnosi se na velike i srednje poduzetnike, kao i na subjekte s javnim interesom, dok mikro i mali poduzetnici nisu obvezni podnositi ovaj izvještaj. Ovaj izvještaj se priprema pomoću Obrasca POD-PK.

Pozicije stavke u izvještaju o promjenama kapitala koje izravno imaju utjecaj na varijaciju vrijednosti kapitala su:²³

²¹ MRS 7, Izvještaj o novčanim tokovima, URL <https://www.srr-fbih.org/sites/default/files/standards/2021-12/MRS%207%20-%20Arhiva.pdf> (preuzeto 07.08.2023.)

²² Hladika, M., Valenta I., Milčić I., Analiza međuovisnosti između novčanog toka i zaduženosti u hotelskoj industriji u RH, URL <https://hrcak.srce.hr/file/316239> (pristupljeno 07.08.2023.)

²³ Perčević, H. Financijski izvještaji i elementi financijskih izvještaja URL <https://www.efzg.unizg.hr/UserDocsImages/RAC/hpercevic/racunovodstvo/Financijski%20izvje%C5%A1taji.pdf> (preuzeto 07.08.2023.)

1. temeljni kapital
2. kapitalne pričuve
3. pričuve iz dobiti
4. zadržana dobit (preneseni gubitak)
5. dobit ili gubitak
6. revalorizacija materijalne imovine
7. revalorizacija nematerijalne imovine
8. revalorizacija financijske imovine
9. ostala revalorizacija
10. tečajne razlike
11. porezi
12. zaštita novčanog tijeka
13. računovodstvene politike
14. ispravak grešaka prethodnih razdoblja
15. ostale promjene
16. povećanje ili smanjenje kapitala
 - a) pripisano imateljima kapitala matice
 - b) pripisano manjinskom interesu

Samo poduzetnici koji su obvezni pripremati konsolidirane godišnje financijske izvještaje moraju ispuniti stavke označene brojem 16.a) i 16.b).

Izvještaj o promjenama kapitala obuhvaća promjene: zarađenog i uloženog kapitala te izravne promjene u kapitalu (mimo računa dobiti i gubitka).²⁴ Hotelska poduzeća su pod velikim pritiskom tržišta zbog velike konkurentnosti. Ukoliko je razina obrtnog kapitala veća, hotelska poduzeća će samim time imati veću sposobnost samostalnog financiranja poslovanja te će dugoročno bolje poslovati.

²⁴ Perčević, H., Financijski izvještaji i elementi financijskih izvještaja, URL <https://www.efzg.unizg.hr/UserDocsImages/RAC/hpercevic/racunovodstvo/Financijski%20izvje%C5%A1taji.pdf> (preuzeto 08.08.2023)

1.6. Bilješke uz financijske izvještaje

Nakon osnovnih financijskih izvještaja, slijedi objava bilješka. Obuhvat i sastav bilješka mora pružiti informaciju o osnovici za sastavljanje financijskih izvještaja i o izabranim računovodstvenim politikama koje su primijenjene za poslovne događaje i transakcije. Također u bilješkama je potrebno objaviti informaciju koju zahtijevaju Međunarodni računovodstveni standardi (MRS), a koja nije još predočena u financijskim izvještajima, te pružiti dodatne informacije koje nisu dane u samim financijskim izvještajima, a nužne su za fer predočavanje.²⁵ U bilješkama uz financijske izvještaje također se objavljuju bitne računovodstvene politike. Računovodstvene politike obuhvaćaju ključne smjernice, tehnike i postupke koje organizacija primjenjuje pri izradi i objavljivanju svojih financijskih izvještaja, a bilješke uključuju sve dodatne pojedinosti koje olakšavaju prezentaciju financijskih izvještaja i obuhvaćaju aspekte kao što su prihodi i rashodi, organizacija zaliha, investicije i slično. Bilješke uz financijske izvještaje pružaju podatke koji nadopunjuju informacije o pozicijama koje su prikazane u financijskim izvještajima. Struktura sadržaja bilješki nije zakonski propisana, već varira ovisno o posebnostima poslovanja poduzeća i računovodstvenim propisima koji vrijede u njegovom okruženju.

Poduzetnik u bilješkama uz financijske izvještaje objavljuje:²⁶

1. naziv poduzeća, adresu, pravni oblik i državu osnivanja
2. aktivnosti poduzeća; čime se poduzeće bavi
3. osnovne informacije financijskih izvještaja
4. sažetak računovodstvenih politika
5. informacije prema zahtjevu HSFI koje nisu prikazane u financijskim izvještajima
6. knjigovodstvenu vrijednost dionica
7. knjigovodstvenu vrijednost dionica svake klase dionica, ukoliko postoji više klasa
8. potvrde o interesima, zadužnicama i sličnim vrijednosnim papirima te njihov broj
9. vrijednost predujmova i kredita
10. vrijednost dividenda

²⁵ Belak, V., (et al.), Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja, Zagreb, ožujak, 2000., str. 38

²⁶ Narodne novine, 86/15., Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, URL https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_08_86_1709.html (pristupljeno 08.08.2023.)

11. osnovu mjerenja i procjene stavaka financijskih izvještaja
12. iznos kumulativnih povlaštenih dividendi koje nisu priznate
13. iznos obveza koje dospijevaju nakon pet godina i iznos zaduženja pokrivena vrijednosnim jamstvima s vrstom jamstva
14. popis sudskih sporova koji nisu dovršeni
15. temelj konverzije u izvještajnoj valuti za stavke prikazane u stranoj valuti
16. vrijednost naknade nadzornih i administrativnih tijela
17. informacije vezane za budućnost poslovanja
18. sve ono zatraženo od strane HSFI-a.

Bilješke uz financijske izvještaje u kojima su detaljno opisane i objašnjene aktivnosti hotelskih poduzeća, detaljno razrađene stavke godišnjih financijskih izvještaja, uz osnovne podatke daju bolji pogled na detalje poslovanja. Često su praćene tablicama i grafikonima. Budući da se sastavljaju u slobodnoj formi, a javno su dostupne, vrlo je bitno da budu pregledne, detaljne i iskrene jer kao takve daju sliku hotela u javnosti.

2. UVOĐENJE EURA KAO SLUŽBENE VALUTE U RH

Zemlje članice Europske unije odlučile su uvesti euro kao zajedničko sredstvo plaćanja kako bi učvrstile svoju makroekonomsku stabilnost te povećale ulaganja i trgovinu. Na taj način ojačale su njihove međusobne ekonomske i političke veze te je to rezultiralo učinkovitijim funkcioniranjem tržišta EU-a. Europska unija danas ima 27 zemalja članica, a euro je službena valuta u čak njih 20.²⁷ Euro je novčana jedinica koja predstavlja valutu Europske unije uvedena kao bezgotovinska monetarna jedinica 1999. godine, a kovanice i novčanice su se počele kovati, odnosno tiskati 2002. godine. Službeni simbol eura je €. ²⁸ Nakon američkog dolara, na deviznom tržištu najviše se trguje eurom. Trenutno je također i druga najveća valuta po vrijednosti u svijetu. Eurom upravlja Eurosustav koji se sastoji od svih središnjih banaka zemalja članica eurozone te Europska središnja banka sa sjedištem u Frankfurtu.

²⁷ Službene internetske stranice Europske unije, URL https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/countries-using-euro_hr (pristupljeno 10.08.2023.)

²⁸ Euro – Britannica, URL <https://www.britannica.com/money/topic/euro> (pristupljeno 10.08.2023.)

Republika Hrvatska je svoj prvi korak ka mogućnosti uvođenja eura napravila još 2003. godine kada je podnesen zahtjev za članstvo u Europskoj uniji. Republika Hrvatska zadovoljila je sve političke, gospodarske, pravne i administrativne uvjete te je u okviru šestog proširenja 1. srpnja 2013. godine postala tada 28. zemlja članica Europske unije. Nakon toga bilo je potrebno ući u Europski tečajni mehanizam II (ERM II). ERM II omogućava zemljama koje će tek uvesti euro stabilnost nacionalnog tečaja s eurom. Ukoliko će zemlja imati prevelike fluktuacije tečaja između eura i svoje nacionalne valute, neće biti u mogućnosti uvesti euro. Time se i utvrđuje ekonomska stabilnost zemlje i mogućnost njenog ulaska u eurozonu. Hrvatska je to ostvarila 2020. godine kada su Europska središnja banka i Europska komisija objavile da je Hrvatska ušla u ERM II. U naredne 3 godine Hrvatska je dokazala stabilnost tečaja kune prema euru te je zadovoljila sve uvjete ka ulasku u eurozonu.

Konačno, euro je kao službena valuta u Republici Hrvatskoj uveden 1. siječnja 2023. godine.

2.1. Uvjeti i razlozi uvođenja eura

Svaka zemlja koja želi uvesti euro kao službenu valutu dužna je zadovoljiti određene kriterije i uvjete. Nakon što su prvenstveno zadovoljeni svi kriteriji za ulazak u Europsku uniju, zemlje članice kao sljedeći korak moraju zadovoljiti sve konvergenzijske kriterije. Radi se o pravnim i gospodarskim uvjetima dogovorenima 1992. u Ugovoru iz Maastrichta, koji su poznatiji kao „kriteriji iz Maastrichta” ili kriteriji nominalne konvergenције.

Kriteriji iz Maastrichta koji osiguravaju da su zemlje u mogućnosti pristupiti eurozoni su:²⁹

- stabilnost cijena
- održivost javnih financija
- stabilnost tečaja
- konvergencija dugoročnih kamatnih stopa.

Što se tiče stabilnosti cijene, stopa inflacije ne smije biti viša od 1,5 postotnih bodova iznad stope triju zemalja članica sa najboljim rezultatima. Za održavanje stabilnosti cijena brinu središnje banke zemljama, tako da podupiru nisku i stabilnu inflaciju. Cilj nije da inflacija bude

²⁹ Načrt prijedloga zakona o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, URL <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=19676> (pristupljeno 11.08.2023.)

jednaka nuli nego da kroz određen duži period ostvaruje blage i pozitivne stope inflacije. To potiče gospodarski rast zemlje i pridonosi višim stopama zaposlenosti.³⁰

Drugi kriterij za ulazak u eurozonu su „zdrave“ i održive javne financije. Zemlja kandidatkinja ne smije biti u postupku u slučaju prekomjernog deficita. To znači da zemlja ne smije biti u trenutnoj financijskoj i ekonomskoj krizi. Omjer duga opće države i BDP-a države ne smije prelaziti 60 posto. Isto tako omjer manjka opće države i BDP-a države ne smije preći 3 posto.

Država mora držati stabilan nacionalni tečaj prema euru barem dvije godine i mora pristupiti Europskom tečajnom mehanizmu (ERM II). Nacionalna valuta mora biti bez velikih odstupanja od središnjeg tečaja ERM-a II, a tokom te dvije godine središnji bilateralni tečaj nacionalne valute ne smije devalvirati u odnosu na euro.

Prinosi na dugoročne državne obveznice izdane u nacionalnoj valuti ne smiju premašiti referentnu vrijednost koja mora biti ista kao prosjek prinosa na obveznice triju zemalja članica koje imaju najbolje ostvarene rezultate u pogledu stabilnosti cijena uvećanom za 2 postotna boda.³¹ Svi ovi kriteriji služe kako bi se zemlje članice odgovorno ponašale što podliježe ekonomskoj stabilnosti. Postavljeni su kako bi pripremili nove zemlje za članstvo u zajedničkoj monetarnoj uniji. Prijašnje ekonomske i financijske krize su pokazale da će zemlje puno bolje i uspješnije funkcionirati u uvjetima korištenja zajedničke valute nego zemlje koje koriste svoju nacionalnu valutu te su opterećene vlastitim gospodarskim problemima.

Konačnu odluku o pristupanju zemlje Europske unije eurozoni donosi Vijeće Europske unije. Ta se odluka temelji na prijedlogu od strane Europske komisije, a odlučuje se tek nakon savjetovanja s Europskim parlamentom. Vijeće Europske unije prvo mora održati raspravu o prijedlogu. Vijeće EU-a potom određuje tečaj po kojem euro mijenja valutu zemlje članice. Tu odluku će Vijeće razmotriti nakon prijedloga Komisije EU-a i savjetovanja s Europskom središnjom bankom. Ostale zemlje članice eurozone mogu dati Vijeću preporuku da li je neka država spremna uvesti euro.³²

Republika Hrvatska se Ugovorom o pristupanju Europskoj uniji obvezala da će uvesti euro kao svoju službenu valutu. Kada je Hrvatska zadovoljila sve potrebne uvjete kao i propise koji

³⁰ HNB Eurosustav, URL <https://www.hnb.hr/-/zasto-je-vazna-stabilnost-cijena-> (pristupljeno 11.08.2023.)

³¹ Vijeće Europske unije, URL <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/joining-the-euro-area/convergence-criteria/> (pristupljeno 11.08.2023.)

³² Pristupanje europodručju, URL <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/joining-the-euro-area/> (pristupljeno 11.08.2023.)

su se odnosili na zemlje članice EU kojima je službena valuta euro, bila je u mogućnosti uvesti euro.³³

Hrvatska narodna banka i Vlada RH su u 10. mjesecu 2017. godine javnosti predstavile Eurostrategiju. Ova strategija prikazala je način na koji je Republika Hrvatska uvela euro kao službenu valutu. To je dokument koji je predstavljao strateški cilj Vlade RH u pristupanju eurozoni, analizu koristi i troškova te sve prednosti i nedostatke u uvođenju eura. Bilo je prikazano da će nedostataka biti u puno manjem broju nego prednosti, što se i ostvarilo. Eurostrategija je također prethodno utvrdila da Hrvatska ispunjava sve kriterije nominalne konvergencije osim kriterija sudjelovanja minimalno dvije godine u Europskom tečajnom mehanizmu koji je vremenom također zadovoljen.³⁴

Vijeće Europske unije 12. srpnja 2022. godine je konačno proglasilo Odluku o prihvaćanju eura u Hrvatskoj, te dopunu uredbe kojom Hrvatska postaje 20. članica eurozone. Vijeće EU-a također je donijelo i uredbu kojom je definirana nepromjenjiva konverzija iz eura u kunu: 1 euro = 7,53450 kuna.

"Od ulaska Hrvatske u europodručje naši će građani i poduzetnici imati konkretne, izravne i trajne koristi. U najvećoj mjeri nestat će valutni rizik, Hrvatska će biti investicijski atraktivnija i sigurnija u vremenima kriza. Euro je, također, ključna vrijednost europskog zajedništva i omogućit će nam još aktivniju ulogu u europskom projektu. Istinski sam ponosan na ovaj veliki hrvatski uspjeh", rekao je tada Boris Vujčić, guverner HNB-a.³⁵

Razloga za uvođenje eura bilo je mnogo, počevši od koristi za cjelokupnu Hrvatsku javnost, svakog pojedinca, cjelokupnog poslovanja, hrvatskog turizma itd. Uz mnoge promjene koje su se dogodile, povećala se međunarodna trgovina, razmjena dobara je postala lakša između zemalja članica Europske unije koje isto koriste euro kao službeno sredstvo plaćanja. Cijene su postale stabilnije i transparentnije. Hrvatska je ekonomski stabilnija što je pogodno za gospodarstvo zemlje. Euro služi i hotelskim poduzećima tako što povećava potražnju, omogućuje lakšu prodaju i potiče ulaganja.

³³ Prijedlog zakona o uvođenju eura, URL <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=19676> (pristupljeno 11.08.2023.)

³⁴ Ministarstvo financija, URL <https://mfin.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Uvo%20C4%91enje%20eura%20kao%20slu%20C5%BEbene%20u%20rh.pdf> (preuzeto 11.08.2023.)

³⁵ HNB, URL <https://www.hnb.hr/-/hrvatska-uvodi-euro-1-sijecnja-2023> (pristupljeno 11.08.2023.)

2.2. Postupak uvođenja eura

Republika Hrvatska, ulaskom u Europsku uniju 2013. godine, ostvarila je mogućnost prava uvođenja eura kao službene valute te nakon što je zadovoljila sve kriterije, dobila je mogućnost pristupa Europskoj monetarnoj uniji i uvođenju eura. No, osim zadovoljavanja svih kriterija izuzetno je važna bila podrška svih ostalih zemalja članica eurozone, osobito na samom početku ulaska države u Europski tečajni mehanizam (ERM II). Povijest je pokazala kako je podrška ostalih zemalja članica bitna iako ne postoje posebni uvjeti koje je potrebno zadovoljiti za ulazak u tečajni mehanizam. Nakon pristupanja u ERM II, slijedio je drugi korak gdje je sve jasno definirano. Ugovorom o funkcioniranju Europske unije postavljeni su uvjeti koje zemlja članica Europske unije mora zadovoljiti. Republika Hrvatska morala je pokazati da ima visok stupanj pravne i nominalne konvergencije. Nominalna konvergencija ovisi o stabilnosti cijena te deviznog tečaja nacionalne valute u odnosu na euro. Također ovisi o održivosti javnih financija države i o konvergenciji dugoročnih kamatnih stopa. Ocjena pravne konvergencije ovisi o tome kako je zemlja uskladila zakonodavni okvir. Zakonodavni okvir je reguliran od strane središnje banke. Nominalnu i pravnu konvergenciju zemlje koja želi uvesti euro ocjenjuju Europska komisija i Europska središnja banka barem jedanput u dvije godine. Također te države imaju prava tražiti zahtjev za ocjenu njihovog ostvarenog napretka prema zajedničkoj monetarnoj uniji.³⁶

Slika 2: Uvođenje eura u zemlje članice

Izvor: Izrada autora prema HNB, URL <https://euro.hnb.hr/-/uvjeti-za-uvodenje-eura>

³⁶ Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska narodna banka, Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, travanj 2018., str. 47

Nakon Vladine objave Eurostrategije u kojoj su predstavljeni ciljevi pristupanju eurozoni, bilo je još potrebno dogovoriti središnji tečaj po kojem se kuna može razmijeniti u euro. To je fiksni tečaj koji je postao neopozivi tečaj zamjene kune u euro. Fluktuacije tečaja morale su ostati u postavljenom rasponu u razdoblju od barem dvije godine. Ukoliko bi fluktuacije nominalnog tečaja bile prevelike došlo bi do ugrožavanja funkcionalnosti jedinstvenog tržišta.

Države koje žele pristupiti Europskoj monetarnoj uniji gube nacionalno-monetarni suverenitet te prihvaćaju zajedničku monetarnu politiku kojom upravlja Europska centralna banka. Odricanjem nacionalne monetarne politike, fiskalna politika postaje jedino sredstvo kojim država članica raspolaže kako bi mogla oblikovati svoj ekonomski tijek. Radi odgovorne i uravnotežene fiskalne politike država članica koje pristupaju Europskoj monetarnoj uniji važan konvergencijski kriterij je upravljanje javnim financijama na kvalitetan način.

Kriteriji koji se koriste za osiguravanje stabilnih i održivih javnih financija su: ³⁷

- deficiti u proračunu ne smiju prelaziti 3% BDP-a godišnje
- javni dug ne smije preći 60% BDP-a države.

Povijesno gledano utvrđeno je da su ovi kriteriji teško ostvarivi, čak i za države članice eurozone pa je donesena odluka o određenoj fleksibilnosti uz koju zemlje kandidatkinje ispunjavaju kriterij iako nisu dostigle postavljenije vrijednosti.³⁸

Država članica zadovoljava kriterij zdravih i održivih javnih financija ako je: ³⁹

- odnos između stvarnog ili planiranog državnog deficita i BDP-a kontinuirano se smanjivao i približio se zadanoj razini
- prelazak iznad definirane granice proračunskog deficita (3% BDP-a) se rijetko događa i traje kratkotrajno, pri čemu omjer ostaje blizu zadanog limita
- iako je odnos između državnog duga i BDP-a premašio definiranu granicu, smanjuje se u zadovoljavajućoj mjeri i približava se postavljenom pragu uz odgovarajući tempo.

³⁷ Faulend, M., Lončarek, D., Curavić, I., Šabić, A.: Kriteriji Europske unije s posebnim naglaskom na ekonomske kriterije konvergencije - Gdje je Hrvatska?, svibanj 2005., str. 9-11

³⁸ Ibidem.

³⁹ Europska središnja banka, URL <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/ecb.cr201805.hr.pdf> (preuzeto 13.08.2023.)

Republika Hrvatska je zadovoljila konvergenijski kriterij stabilnosti cijena, to jest Hrvatska u posljednjih 12 mjeseci nije imala stopu inflacije veću od 1,5 postotna boda u odnosu na aritmetičku sredinu prosječne stope inflacije u tri zemlje s najboljim pokazateljem inflacije.

Zadnji konvergenijski kriterij na putu ka uvođenju eura je taj da dugoročna nominalna kamatna stopa ne bi trebala premašiti pripadajuću kamatnu stopu u tri države članice s najnižim inflacijskim pokazateljima za više od 2 postotna boda. Razdoblje u kojem se razmatra je godinu dana prije preispitivanja stanja u državi kandidatkinji.⁴⁰ Izvještaj o konvergenciji izdan od strane Europske središnje banke potvrđuje da je Republika Hrvatska ispunila i taj kriterij.

Hrvatska kuna je 1. siječnja 2023. godine prestala biti službena valuta Republike Hrvatske i otišla je u povijest. Hrvatska je pristupila eurozoni i Europskoj monetarnoj politici te uvela euro kao novu novčanu jedinicu i zakonsko sredstvo plaćanja. Ta promjena imala je brojne pozitivne i negativne utjecaje za Republiku Hrvatsku.

2.3. Prednosti i nedostaci uvođenja eura u RH

Vlada Republike Hrvatske je u Eurostrategiji predstavila kako bi uvođenje eura trebalo donijeti više prednosti nego nedostataka. Predstavljeno je da će doći do velikih promjena u poslovanju, računovodstvu, turizmu te u samom životu građana. Vezano za poslovanje, jedan od najvažnijih razloga ulaska u eurozonu bilo je smanjivanje rizika poslovanja zbog neplaniranog promjena deviznog tečaja. Poduzetnici se sada mogu kvalitetnije osigurati i lakše sagledati situaciju zbog uklonjenog rizika te na taj način više ne dolazi do velikih financijskih gubitaka na cjelokupnom tržištu. Poslovni subjekti lakše mogu pristupiti stranim tržištima, ojačala je konkurencija, a to sve vodi ka efikasnijoj proizvodnji i distribuciji. Sva nacionalna tržišta u Europskoj uniji su međusobno povezana, a zajedničko korištenje eura dovelo je do nižih troškova transakcija te lakšeg razumijevanja vrijednosti robe i usluga. Smanjili su se troškovi procjene stanja gospodarstva te su cijene općenito postale transparentnije. Likvidnost financijske imovine i sredstava se povećala, a to sve vodi boljem funkcioniranju financijskih tržišta.⁴¹ Povećala se i

⁴⁰ Kesner-Škreb, M., Kriteriji konvergenije, 2006., str. 407-408

⁴¹ Bilas, V., Teorija optimalnog valutnog područja; euro i Europska monetarna unija, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, 2005., str. 39-48

turistička potražnja koja vodi boljem popunjavanju smještajnih kapaciteta što je od iznimne važnosti za hotelska poduzeća.

Uvođenje zajedničke valute, bez dvojbe pruža velike prednosti za ekonomiju zemlje. Ali isto tako, uvođenje zajedničke valute dovodi do gubitka nacionalnog identiteta i odricanja nacionalne monetarne politike. Država u kriznim trenucima gubi pravo prilagođavanja monetarne politike te je u slučaju recesije mogla koristiti strategiju povećanja novčane mase, tj. ekspanzivnu monetarnu politiku kojom stimulira rast kroz veća ulaganja zbog niskih kamatnih stopa. Drugim riječima, poticala bi tržišnu razmjenu i ulaganja kroz deprecijaciju vlastitog tečaja.⁴² Sudjelovanjem u Europskoj monetarnoj uniji, države članice izgubile su mogućnost koje je vlastita monetarna vlast imala za održivost stabilnosti cijena te provođenje nacionalne monetarne politike. Hrvatska nacionalna banka je oslobođena odgovornosti za cjenovnu stabilnost, ali to ne znači da Europska središnja banka jamči održavanje cjenovne stabilnosti za svaku pojedinu nacionalnu ekonomiju zemlja članica. Nadalje, sve države kojima je euro zajednička valuta pogađaju isti ili slični problemi pa će morati reagirati zajedno. Zbog toga, može se reći da je „cijena“ stvaranja zajedničke monetarne unije relativno niska. Ipak, nejednakosti zemalja članica mogu preopterećivati euro jer je svaki standard za svaku zemlju različit, neke zemlje mogu biti pred financijskom krizom, neke pred inflacijom itd. stoga će bilo koja kamatna stopa nekome pomoći, dok će kod drugih povećati probleme.⁴³ Sve zemlje moraju prihvatiti taj rizik te se u takvim situacijama nadati najboljem mogućem rješenju po njih.

Euro donosi brojne prednosti za gospodarstvo zemlje, a jedna od najvažnijih prednosti za hrvatsko gospodarstvo je uklanjanje valutnog rizika. Valutni rizik nastaje kada je iznos koji je potreban platiti iskazan u euru, a plaćanje se vrši u nacionalnoj valuti odnosno kuni. Problem nastaje u promjeni tečaja kune prema euru. Ukoliko je u prošlosti došlo do deprecijacije kune, to je rezultiralo povećanjem troška plaćanja iznosa. Promjene tečaja na deviznom tržištu su učestale te to vodi ka velikom riziku povećanja troškova. Uvođenjem eura taj rizik je u potpunosti nestao jer se plaćanja vrše u euru.⁴⁴ Cijene smještaja u hotelskim poduzećima su sada lako usporedive što ide u prilog potrošačima. Svim poduzećima je lakše, brže, jednostavnije i sigurnije kupiti i prodati proizvode u cijeloj eurozoni i trgovati s ostatkom

⁴² Godby, R., B. Anderson, S., Greek Tragedy, European Odyssey: The Politics and Economics of the Eurozone Crisis, 2016., str. 49-50

⁴³ Stiglitz, J. E., Euro: Kako zajednička valuta prijeti budućnosti Europe, 2017., str. 363-366

⁴⁴ HNB, Financijska pismenost, URL www.hnb.hr/documents/20182/2446103/h-brosura_financijska-pismenost_krediti.pdf/76b34288-77f8-4128-a3f2-9bd1918e00a9 (preuzeto 15.08.2023.)

svijeta. Potaknut je gospodarski rast i razvoj, poboljšana je ekonomska stabilnost, financijska tržišta su bolje povezana i učinkovitija. Hrvatska ima veći utjecaj na svjetsko gospodarstvo te postaje simbolom europskog identiteta. Sve te prednosti su međusobno povezane. Bolja gospodarska stabilnost države omogućuje Vladi bolje planiranje budućnosti što pogoduje poduzećima jer se smanjuje nesigurnost i potiče ih na ulaganje. To rezultira boljim poslovanjem što na kraju otvara nova i bolja radna mjesta za građane. Lakša usporedba cijena donosi povećanje međunarodne trgovine i omogućuje poduzećima i potrošačima osiguranje najbolje moguće cijene. Razmjeri eura i eurozone kreiraju nove opcije i mogućnosti na svjetskom tržištu. Europsko tržište postalo je mnogo privlačnije za poslovanje zemljama trećeg svijeta. Euro je postao privlačna rezervna valuta za zemlje trećeg svijeta zbog svoje stabilnosti. Poduzeća diljem svijeta zato prihvaćaju iskazivanje cijene u eurima. Europska poduzeća su time pošteđena transakcijskih troškova vezanih u promjenu tečaja i troškova preračunavanja eura u strane valute. Čak 40% poduzeća u svijetu odabire euro prilikom prekograničnih plaćanja. Gospodarska stabilnost eurozone je izuzetno otporna na ekonomske i gospodarske poremećaje koji nastaju izvan eurozone. Nagle promjene, kao što je nagli porast cijene nafte, može narušiti stabilnost nacionalnih gospodarstava. Eurozona, svojom otpornošću, veličinom i dobrom stabilnošću puno se lakše nosi s takvim vanjskim problemima, uz minimalnu promjenu stope nezaposlenosti. Zajednička valuta je temeljni ključ za rješavanje problema te za maksimalno iskorištavanje svih mogućnosti koje to donosi.⁴⁵

Euro je iznimno značajan za hrvatski turizam i hotelska poduzeća. Prihodi od turizma u Republici Hrvatskoj čine najveći udio BDP-a u odnosu na ostale europske države. Čak 70% posjetitelja koji dolaze u Hrvatsku su iz EU. Uvođenje eura pridonijelo je povećanju broja turista jer im donosi mnoge pogodnosti uz minimalne nedostatke. Turisti ne moraju više brinuti o promjeni valute niti o tečaju. Cijene su iskazane u valuti koju koriste i u svojoj državi te ih više ne trebaju preračunavati. Lakše pronalaze najprihvatljiviju destinaciju za odmor. Riješen je i problem nepovoljnog tečaja od strane mjenjačnica koji je uzrokovao velike troškove i nezadovoljstvo kod stranih posjetitelja. Udio stranih posjetitelja čini 90% noćenja zabilježenih u Republici Hrvatskoj te čak 70% prihoda od turizma dolazi od stranih turista iz područja eurozone.⁴⁶ Euro ove brojke može samo povećati no to ne znači da je euro savršen.

⁴⁵ Službene internetske stranice Europske unije, URL https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/benefits_hr (pristupljeno 15.08.2023.)

⁴⁶ HNB, URL <https://www.hnb.hr/-/uvo-enje-eura-pozitivno-bi-utjecalo-na-investicije-i-turizam> (pristupljeno 15.08.2023.)

Uvođenje eura kao službene valute rezultiralo je gubitkom nacionalne monetarne i tečajne politike. Europska središnja banka preuzela je potpunu kontrolu nad hrvatskom monetarnom politikom. Hrvatska narodna banka više nije u mogućnosti samostalno prilagođavati kamatne stope niti regulirati tiskanje novca kako bi povećala konkurentnost hrvatskog gospodarstva. Problem nastaje ako bi bile prevelike razlike između ekonomskih potreba neke države u odnosu na opću ekonomsku politiku Europske unije. Europska vlast ima mogućnost devalvirati euro i zbog toga euro zapravo ne može biti niti snažno jamstvo za stabilnu i dugoročnu monetarnu politiku. To se odražava u tome što Europska središnja banka ima za pravo koristiti diskrecijska monetarna pitanja što joj omogućuje način korištenja politika kao onih koje koriste nacionalne banke s nacionalnom valutom.⁴⁷ Osim gubitka neovisne monetarne politike, hrvatska kuna otišla je u zaborav, koja je bila simbolom hrvatskog suvereniteta i nacionalnog identiteta. Nadalje, najveću brigu građanima stvorio je porast cijena zbog troškova konverzije. U pravilu, učinak konverzije nacionalne valute na porast cijena je trebao biti nizak no javnost smatra da to nije tako. Postoji nekolicina faktora koji dokazuju da je javnost u pravu. Na potrošače se prelijevaju troškovi konverzije zbog novonastalih troškova promjene cjenika i troškova informatičkih usluga. Poduzeća su sklona zaokruživanju cijena na novu atraktivnu i privlačnu razinu koja uvijek iznosi više nego ona stara prikazana u nacionalnoj valuti. Plaćanje je time praktičnije, ali sama cijena je time veća. Poduzeća su uvela i psihološke cijene, što znači da su cijene formirane tako da završavaju na broj 9, a time kupac podcjenjuje trošak kupnje proizvoda. Kako bi povećala svoje profitne marže, poduzeća su povećala cijene proizvoda kada su procijenila da kupci ne primjenjuju točnu stopu konverzije cijene proizvoda u staru valutu. To se dogodilo jer kupci pojednostavljaju konverziju radi lakšeg preračunavanja. Istraživanja u drugim državama su pokazala kako je porast cijena zbog konverzije najosjetljiviji u uslužnom sektoru, npr. smještajne usluge, frizerske usluge, ugostiteljske usluge, sportske usluge, članarine te drugi popravci.⁴⁸ Cijene proizvoda u supermarketima nisu pretjerano poskupile osim kod proizvoda koji se redovito kupuju, npr. kruh, novine i mlijeko. Budući da se ta dobra često kupuju i relativno su jeftina, poduzeća su zaokružila njihovu cijenu na novu atraktivnu razinu što je dovelo do osjetnog poskupljenja.⁴⁹ Uvođenje eura, uz ostale globalne probleme, u

⁴⁷ Primorac, Ž., Plusevi i minusi zajedničke valute, 2018., str. 47-48

⁴⁸ Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska narodna banka, Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, travanj 2018., str. 30-38

⁴⁹ Praćenje kretanja cijena roba i usluga u kunama i u eurima u Republici Hrvatskoj u srpnju 2023., URL <https://euro.hr/pracenje-kretanja-cijena-roba-i-usluga-u-kunama-i-u-eurima-u-republici-hrvatskoj-u-srpnju-2023/>

Hrvatskoj rezultiralo je značajnim porastom inflacije. U veljači 2023. godine stopa inflacije iznosila je čak 12%. Cijene potrošačke košarice, energenata, te različitih usluga nekontrolirano su se povećale što je izazvalo nezadovoljstvo građana.⁵⁰

Sudjelovanje u zajedničkoj monetarnoj uniji dovodi do akumulacija u makroekonomskoj neravnoteži te rizika prekomjernih kapitalnih priljeva. Nadalje, za vrijeme konverzije, nastali su novi jednokratni troškovi. Jedan od tih troškova je trošak tiskanja novčanica, odnosno kovanje kovanica eura. Jednokratni trošak za poduzeća je bio prelazak i prilagodba na novi izmijenjeni informacijski, računovodstveni i izvještajni sustav koji je morao biti iskazan u eurima.⁵¹ Poduzetnici su se morali pažljivo informirati o novim zakonskim i pravnim odredbama pogotovo onim vezanim za samo računovodstvo.

2.4. Računovodstveni aspekt uvođenja eura u RH

Nova valuta ostavila je trag i na računovodstvo. Ključno je bilo prilagoditi računovodstveno-informacijski sistem euru. Poduzetnik je na vrijeme morao krenuti s planiranjem i pripremom te je morao proučiti kako će programeri (održavatelji informacijskih sustava) za kupljene ili licencirane programe provesti dorade i prilagodbe za prelazak na euro. Neki od dijelova poslovanja kojem su bile potrebne dorade su izdavanje računa (cijena mora biti dvojno iskazana na računima ispostavljenim krajnjim potrošačima), blagajnički rad, obračun plaće, praćenje zaliha te sama obrada financijskih podataka. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja objavilo je revidiranu verziju „Smjernica za prilagodbu gospodarstva u procesu zamjene hrvatske kune eurom“ u kojima su objavljene nužne prilagodbe koje je poduzetnik morao provesti u računovodstveno-informacijskom sustavu, a to su:⁵²

- svi obveznici dvojnog iskazivanja cijena dužni su se pridržati istog od 5. rujna 2022. do 31. prosinca 2023. godine

⁵⁰ TEB, Stopa inflacije u zemljama EU-a, europodručja i Hrvatske u veljači i ožujku 2023., <https://www.teb.hr/novosti/2023/stopa-inflacije-u-zemljama-eu-a-europodrucja-i-hrvatske-u-veljaci-i-ozujku-2023/> (pristupljeno 16.08.2023.)

⁵¹ Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska narodna banka, Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, travanj 2018., str. 38-42

⁵² Vuk J., Božina A., Petarčić I., Utjecaj uvođenja eura na računovodstvo poduzetnika, rujna 2022., URL <https://www.rrif.hr/clanakfull-21921/> (preuzeto 16.08.2023.)

- na dan promjene valute potrebno je bilo provesti konverziju svih svota i financijskih pozicija koristeći fiksni tečaj konverzije
- nakon prelaska na novu valutu sve obrade i procesi moraju biti iskazani u euru kao službenoj valuti
- podržati zahtjeve optjecaja gotovine (euro i kune) u razdoblju dvojnog optjecaja
- biti u mogućnosti usporedno izvještavati s razdobljem od prošle godine (financijske izvještaje koji su iskazani u kunama, potrebno je preračunati u euro)
- prošlogodišnje kunske procese i obrade, koje se obavljaju u tekućoj godini, biti u mogućnosti provesti u kuni.

Uvođenje eura također je zahtijevalo prilagodbu pravnog okvira Republike Hrvatske kako bi hrvatsko gospodarstvo nesmetano i učinkovito funkcioniralo. Vlada Republike Hrvatske donijela je prijedlog zakona kojim se uređuje uvođenje eura u Hrvatsku. Njime se odredio datum uvođenja eura, fiksni tečaj konverzije, pravilo o preračunavanju cijena, trajanje prijelaznog razdoblja te obveza dvojnog iskazivanja cijena.⁵³ Hrvatski sabor je 20. svibnja 2022. godine proglasio Zakon o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj. Zakon je objavljen u Narodnim novinama, br. 57/22. U Zakonu je određeno trajanje dvojnog isticanja cijena koje je započelo 5. rujna 2022., a završit će 31. prosinca 2023. godine i razdoblje dvojnog optjecaja u kojem se koriste i kuna i euro za gotovinsko plaćanje koje je trajalo do 15. siječnja 2023. godine. U dvojnog optjecaju, potrošači su puna dva tjedna mogli gotovinski plaćati i u kuni i u euru. Primatelji plaćanja su bili dužni vraćati ostatak iznosa plaćanja u euru neovisno kojom je valutom bilo izvršeno plaćanje.⁵⁴

Knjigovodstvene isprave izdane u 2022. godini i podatci unijeti u poslovne knjige za 2022. godinu su iskazani u kunama, dok svi poslovni događaji nastali nakon dana promjene valute tj. u 2023. godini evidentiraju se u poslovnim knjigama u euru, a prema potrebi i u drugoj stranoj valuti. Podcijenila se i pravovremena edukacija zaposlenika. Rijetko se događa da se mijenja

⁵³ Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska narodna banka, Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom, prosinac 2020., str. 20-21

⁵⁴ Ministarstvo financija, URL <https://mfin.gov.hr/vijesti/od-1-siječnja-2023-euro-je-sluzbena-novcana-jedinica-i-zakonsko-sredstvo-placanja-u-republici-hrvatskoj/3388>

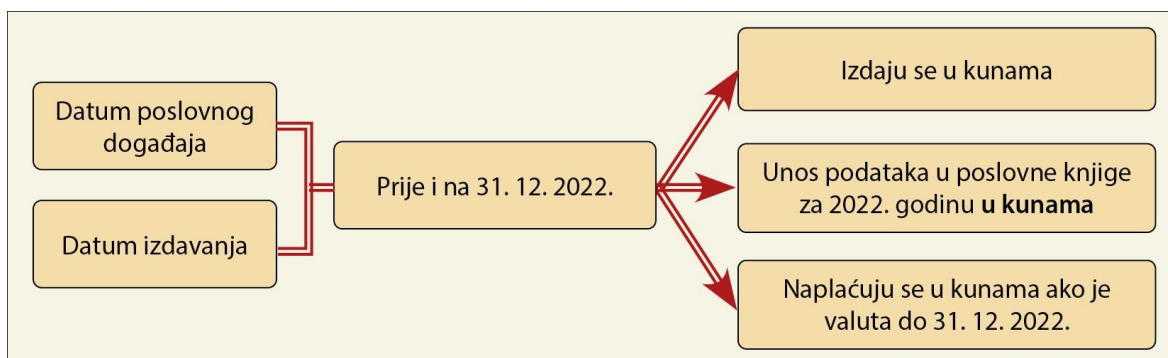
službena valuta stoga je bilo potrebno osigurati potrebnu edukaciju zaposlenicima u računovodstvu kako bi bili na vrijeme spremni voditi poslovne knjige na propisani način.⁵⁵

Hotelska poduzeća dužna su izdati račun gostu pri odlasku za sve korištene usluge.⁵⁶ Račun je najčešće korištena knjigovodstvena isprava u praksi. U razdoblju od 5. rujna 2022. do 31. prosinca 2023. godine svi računi prema potrošačima moraju imati dvojno iskazanu ukupnu svotu uz prikaz fiksnog tečaja.

Za evidenciju i plaćanje primljenih i izdanih knjigovodstvenih isprava bitno je kada je poslovni događaj nastao i knjigovodstvena isprava ispostavljena te se stoga u praksi očekuju sljedeće situacije:

- a) knjigovodstvene isprave poslovnih događaja nastalih do i na 31. prosinca 2022.

Slika 3: Knjigovodstvene isprave koje se odnose na poslovne događaje nastale do i na 31. prosinca 2022. godine, a izdane su do i na 31. prosinca 2022. godine

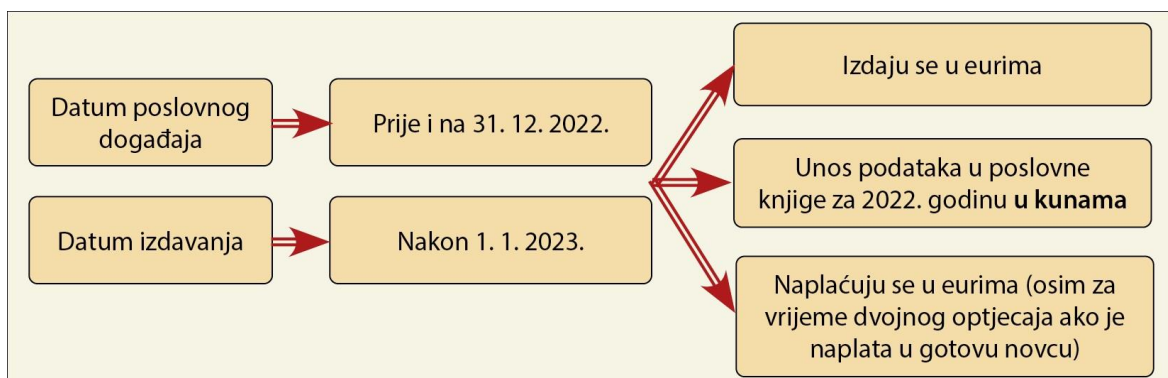
Izvor: <https://www.rrif.hr/clanakfull-21921/>

Slika iznad prikazuje da se sve knjigovodstvene isprave izdane u 2022. godini za sve poslovne događaje također nastale u 2022. godini izdaju u kunama, unose u poslovne knjige u kunama, te se naplaćuju u kunama ukoliko je valuta plaćanja bila do 31.12.2022. godine.

⁵⁵ Vuk J., Božina A., Petarčić I., Utjecaj uvođenja eura na računovodstvo poduzetnika, Rujan 2022., URL <https://www.rrif.hr/clanakfull-21921/> (preuzeto 16.08.2023.)

⁵⁶ Galičić V., Poslovanje hotelskog odjela smještaja, svibanj 2017., str. 225

Slika 4: Knjigovodstvene isprave koje se odnose na poslovne događaje nastale do i na 31. prosinca 2022. godine, a izdane su 1. siječnja 2023. godine i poslije

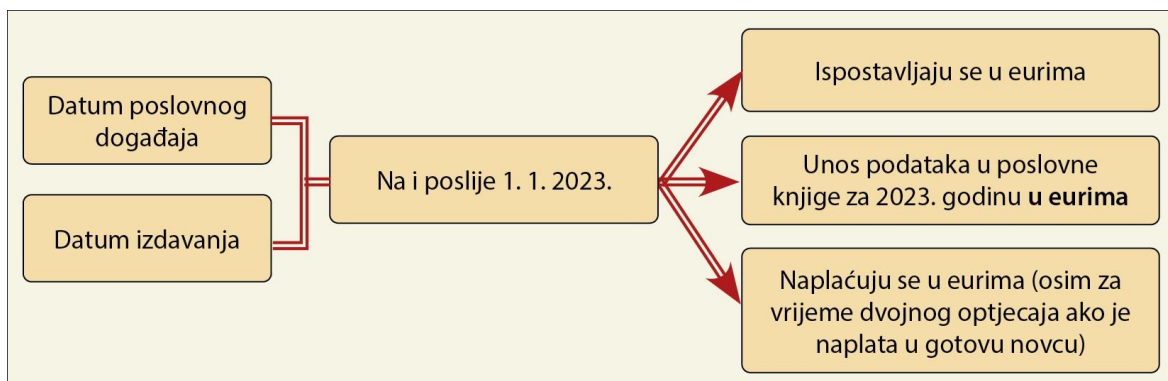

Izvor: <https://www.rrif.hr/clanakfull-21921/>

Slika iznad prikazuje da se sve knjigovodstvene isprave izdane u 2023. godini za sve poslovne događaje nastale u 2022. godini izdaju u eurima, unose u poslovne knjige za 2022. godinu u kunama, a naplaćuju se u eurima (osim za gotovinska plaćanja za vrijeme dvojnog optjecaja).

b) knjigovodstvene isprave poslovnih događaja nakon 1. siječnja 2023.

Slika 5: Knjigovodstvene isprave koje se odnose na poslovne događaje nastale na 1. siječnja 2023. godine i poslije

Izvor: <https://www.rrif.hr/clanakfull-21921/>

Slika iznad prikazuje da se sve knjigovodstvene isprave izdane u 2023. godini za sve poslovne događaje također nastale u 2023. godini izdaju u eurima, unose u poslovne knjige u eurima, te se naplaćuju u eurima (osim za gotovinska plaćanja za vrijeme dvojnog optjecaja).

Hotelska poduzeća te svi ostali obveznici Zakona o radu moraju sastaviti financijske izvještaje u valuti koja je službena na zadnji dan poslovne godine. Financijski izvještaji sastavljeni u 2022. godini iskazani su u kunama, a oni sastavljeni u 2023. godini iskazani su u eurima.⁵⁷ Sve izmjene Zakona o računovodstvu vezane za uvođenje eura objavljene su u Narodnim novinama br. 114/22, a primjenjuju se od 1. siječnja 2023. godine.⁵⁸

3. UTJECAJ UVOĐENJA EURA NA FINANCIJSKE IZVJEŠTAJE

Uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj uzrokovalo je mnoge promjene u ekonomskom, financijskom i računovodstvenom svijetu, pa samim time i u poslovnim knjigama. Poslovne knjige temelj su izrade godišnjih financijskih izvještaja koji prezentiraju informacije upotrebljive vlasnicima, menadžerima, poslovnim partnerima i državi, a poduzetnik je dužan voditi poslovne knjige i sastavljati financijske izvještaje sukladno člancima 7. - 12. Zakona o računovodstvu.⁵⁹

Vođenje poslovnih knjiga i sastavljanje izvještaja je od 1. siječnja nešto drugačije, no to je sve uvelike olakšano prilagodbom računovodstveno-informacijskih sistema euru. Promjena valute nije predstavljala pretjerane probleme za računovođe. Sastavljanje financijskih izvještaja je u suštini ostalo isto, a sva pravila i norme objavljenje su u „Zakonu o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj“.⁶⁰

⁵⁷ Vuk, J., Božina, A., Petarčić, I., Utjecaj uvođenja eura na računovodstvo poduzetnika, rujna 2022., URL <https://www.rrif.hr/clanakfull-21921/> (preuzeto 16.08.2023.)

⁵⁸ Cirkveni Filipović, T., Što donose izmjene Zakona o računovodstvu u 2023. godini, prosinac 2022., URL <https://www.rrif.hr/clanak-22108/> (pristupljeno 16.08.2023.)

⁵⁹ Belak, V., (et al.), Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja, Zagreb, ožujak, 2000., str. 18-19

⁶⁰ Narodne Novine 57/22., Zakon o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, URL <https://www.zakon.hr/z/3157/Zakon-o-uvo%C4%91enju-eura-kao-slu%C5%BEbene-valute-u-Republici-Hrvatskoj> (pristupljeno 17.08.2023.)

3.1. Utjecaj uvođenja eura na izvještaj o financijskom položaju (bilanca)

Početna bilanca ima ključnu ulogu za otvaranje glavne knjige nekog novog poreznog razdoblja. Da bi došli do početne bilance 1. siječnja 2023. godine, treba prvo izraditi zaključnu bilancu prethodnog razdoblja odnosno na dan 31. prosinca 2022. godine. Nakon što su provedena sva knjizenja za 2022. godinu, sastavljala se bilanca na dan 31. prosinca 2022. godine sa saldonom svih računa (analitičkih i sintetičkih), po posljednji put, u kunama. Ta stanja su se s danom 1. siječnja 2023. godine preračunavala u euro po fiksnom tečaju konverzije (1 euro = 7,53450 kuna) poštujući pravila za preračunavanje i zaokruživanje. Kod preračunavanja, potrebno je zaokružiti dobiveni rezultat na dvije decimalne točke uz preciznost od jednog centa, temeljem treće decimalne. Ako je treća decimalna manja od 5, druga decimalna ostaje nepromijenjena. No, ako je treća decimalna veća ili jednaka 5, druga decimalna se povećava za jedan te se iznos u centima zaokružuje na višu jedinicu, u skladu s matematičkim pravilima zaokruživanja. Ukoliko postoje računi koji su na dan 31. prosinca 2022. godine bili iskazani u kunama i nekoj drugoj valuti koja nije euro, u tom slučaju se salda po tima računima prenose u 2023. godinu u eurima i u izvornoj valuti. Iako je kod većine poduzetnika i hotelskih poduzeća cijeli postupak preračunavanja i zaokruživanja informatički riješen, postoji mogućnost pojave razlika koje je potrebno utvrditi i proknjižiti. Kod preračunavanja kuna u euro na početnoj bilanci dozvoljene su razlike u odnosu na zaključnu bilancu samo isključivo zbog primjene pravila zaokruživanja i preračunavanja. Prema Zakonu o uvođenju eura, nastale razlike se evidentiraju u poslovnim knjigama kao prihodi na računu 78591 (prihodi nastali zbog preračunavanja i zaokruživanja) ili kao troškovi na računu 4894 (troškovi nastali zbog preračunavanja i zaokruživanja), a u skladu s računovodstvenim standardom odnosno u skladu sa zakonom i pozakonskim aktima koji uređuju ovo područje. Nastale razlike se smatraju porezno priznatim troškom. "Razlike koje porezni obveznik utvrdi i evidentira primjenom pravila za preračunavanje i zaokruživanje ili za otpise po službenoj dužnosti, u skladu sa Zakonom o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (»Narodne novine«, br. 57/22. i 88/22.), uključuju se u poreznu osnovicu." stoji u Zakonu o izmjenama Zakona o porezu na dobit (Narodne novine, br.114/22.).⁶¹

⁶¹ Narodne novine, Zakon o izmjenama Zakona o porezu na dobit, URL https://narodne-novine.mn.hr/clanci/sluzbeni/2022_10_114_1679.html (pristupljeno 18.08.2023.)

Dakle izvještaji o financijskom položaju koji se odnose na 2022. godinu i prije izrađuju se i predaju u kunama, a izvještaji koji se odnose na razdoblje nakon uvođenja eura odnosno nakon 1. siječnja 2023. godine izrađuju se i predaju u eurima. Kako je analiza bilance od iznimne važnosti za hotelska poduzeća, uvođenje eura kao službene valute znatno je olakšalo analiziranje bilance i uspoređivanje sa konkurencijom, pogotovo onom iz EU.

3.2. Utjecaj uvođenja eura na izvještaj o dobiti (račun dobiti i gubitka)

Uvođenje eura kao službene valute u RH imalo je utjecaj i na izvještaj o dobiti (RDG). Izvještaj o dobiti odnosno račun dobiti i gubitka prikazuje poslovnu aktivnost hotela i uspješnost poslovanja za određeno razdoblje. RDG daje financijske podatke o ukupnim prihodima, ukupnim rashodima, te poslovnom rezultatu hotelskog poduzeća u određenom obračunskom periodu. Uglavnom je taj obračunski period jednak kalendarskoj godini, dakle uključuje razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca. Vrijednosti se u izvještaju iskazuju u službenoj valuti. Kako je do 31. prosinac 2022. godine službena valuta bila kuna, izvještaj o dobiti se za razdoblje od 1. siječnja 2022. do 31. prosinca 2022. godine kao i za i prethodna razdoblja izrađuje i predaje u kunama. Dok se po Zakonu o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, za razdoblja nakon 1. siječnja 2023. godine podnosi u novoj službenoj valuti euru. Budući da izvještaj sadrži usporedne podatke za prethodno razdoblje podaci se preračunavaju iz kune u euro da bi se postigla bolja usporedivost podataka. Primjenjuje se fiksni tečaj konverzije prema pravilu za zaokruživanje i preračunavanje.⁶² Prihodi, rashodi i ostvareni rezultat poslovanja hotelskog poduzeća za određeno razdoblje je sada prikazan u euru što omogućava vlasnicima hotela bolju uvid u ekonomičnost, profitabilnost i rentabilnost poslovanja. Hotelska poduzeća se lakše mogu usporediti s konkurentima te doznati kakav im je položaj na tržištu. Uvođenje eura je povećalo potražnju za hotelima u Hrvatskoj, što donosi veće prihode uz minimalno povećanje rashoda, a time hotelska poduzeća ostvaruju veću dobit.

⁶² Zakon o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, URL <https://www.zakon.hr/z/3157/Zakon-o-uvo%C4%91enju-eura-kao-slu%C5%BEbene-valute-u-Republici-Hrvatskoj> (pristupljeno 18.08.2023.)

3.3. Utjecaj uvođenja eura na izvještaj o novčanom toku

Kao na sve financijske izvještaje tako i na izvještaj o novčanom toku utječe uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj.

Izvještaj prezentira podatke o povijesnim promjenama novca i novčanih ekvivalenata poduzetnika, izvore njegovog prikupljanja i način korištenja. Priljev i odljev novca i novčanih ekvivalenata za određeno razdoblje iskazuje se u kunama za razdoblja do 31. prosinca 2022. godine, dok se za razdoblje od 1. siječnja 2023. godine iskazuje u eurima budući da je od tog dana euro službena valuta u Republici Hrvatskoj.⁶³

Budući da većina zemalja Europske unije koristi euro kao službenu valutu, od uvođenja eura kao službene valute u RH poduzetnici mogu sigurnije, lakše i jeftinije kupovati odnosno prodavati u čitavoj eurozoni. Veći priljev i odljev novca jača gospodarsku stabilnost i stvara učinkovitije financijsko tržište.⁶⁴ Hotelska ponuda je sada prikazana u eurima, što je povećalo potražnju za hotelskim uslugama, a samim time povećao se i novčani priljev te olakšala plaćanja sa područja EU koja u tom kontekstu više nisu trebala sadržavati tečajne razlike. Cilj svakog hotelskog poduzeća je održati stalni novčani tok, a uvođenje eura je u tome pripomoglo.

3.4. Utjecaj uvođenja eura na izvještaj o promjenama vlasničke glavnice

Promjena službene valute u Republici Hrvatskoj uvela je obvezu usklađenja temeljnog kapitala (vlasničke glavnice) i dijelova tog kapitala. Ta obveza se odnosi na dionička društva (u koje spada većina hotelskih poduzeća), jednostavna društva s ograničenom odgovornošću, društva s ograničenom odgovornošću i komanditna društva.

Trgovačka društva koja su osnovana ili pokrenula zahtjev za osnivanje do kraja 2022. godine imala su obvezu provedbe usklađenja s novim pravilima. Dakle, postojeći temeljni kapital i dionice trebalo je preračunati iz kune u eure za što vrijede opća pravila za preračunavanje i zaokruživanje. Preračunavanje i zaokruživanje vrši se primjenom pune brojčane svote fiksnog

⁶³ Žager, L., Žager, K.: Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, 1999., str. 56

⁶⁴ Službene internetske stranice Europske unije, URL https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/benefits_hr (pristupljeno 19.08.2023.)

tečaja konverzije (1 euro = 7,53450 kuna) te prema matematičkim pravilima zaokruživanja, a dobiveni se rezultat zaokružuje u skladu s navedenim pravilima za preračunavanje i zaokruživanje, na dvije decimale, a na temelju treće decimale.

Sva trgovačka društva koja će se osnivati nakon uvođenja eura trebat će ispuniti nove zahtjeve za minimalnim temeljnim kapitalom i njegovih dijelova u eurima budući da su se uvođenjem eura promijenila pravila u vezi s minimalnom svotom temeljnog kapitala i nominalnom svotom dionica odnosno poslovnih udjela za društva kapitala.

Od dana uvođenja eura kao službene valute za društva s ograničenom odgovornošću vrijede sljedeća pravila:⁶⁵

- temeljni kapital tvrtke i nominalna svota poslovnog udjela trebaju biti izraženi u valuti eura
- nominalna svota temeljnog kapitala iznosi 2.500,00 eura
- nominalna svota poslovnog udjela ne može biti manja od 10,00 eura
- nominalna svota poslovnog udjela mora biti izražena cijelim brojem koji mora biti višekratnik broja 10

Trgovačka društva (d.o.o. i j.d.o.o.) nemaju naveden zakonski rok, ali imaju obvezu usklađenja s prvom promjenom koju će provoditi u sudskom registru.

Za dionička društva (d.d.) u koju kategoriju možemo svrstati većinu poznatih hotela, uvođenje eura donosi sljedeća pravila:⁶⁶

- temeljni kapital i dionice, osim onih bez nominalne svote, moraju glasiti na nominalnu svotu izražene u eurima
- nominalna svota temeljnog kapitala je 25.000,00 eura
- nominalna svota dionice ne može biti manja od 1,00 eura
- nominalna svota dionica koje su veće od najniže dopuštene svote moraju biti izražene cijelim brojem

Provedbu usklađenja u sudskom registru dionička društva trebala su provesti najkasnije do kraja 2023. godine. Kod dioničkih društava čiji temeljni kapital iznosi 200.000,00 kn (trenutno važeći minimum), kad se preračuna u eure iznosi 26.544,56 eura (200.000,00 kn / 7,53450).

⁶⁵ Petarčić, I., Usklađenje temeljnog kapitala nakon uvođenja eura i ostale izmjene ZTD-a, studeni, 2022., URL <https://www.rif.hr/clanakfull-22040/> (pristupljeno 20.08.2023.)

⁶⁶ Ibidem.

Obzirom na uvjet da nominalne svote dionica moraju biti izražene cijelim brojem i temeljni kapital također treba biti izražen u cijelom broju. U ovom slučaju jedna od mogućih opcija bila je provesti usklađenje na najbliži cijeli broj, tj. na 26.545,00 eura. Međutim to će prije svega ovisiti o broju dionica i eventualnom utjecaju na članska prava dioničara, o čemu glavna skupština mora voditi računa u trenutku kad donosi Odluku o usklađenju temeljnog kapitala i dionica.

Dionička društva koja su u statutu odredila prava na dividendu u unaprijed utvrđenoj svoti i slična povlaštena prava za imatelje povlaštenih dionica, apsolutnu svotu statutarnih rezervi i druge svote u vezi s oblikovanjem tih rezervi, svotu naknada za rad članova nadzornog odbora, imaju obvezu prilikom usklađenja temeljnog kapitala, iskazati i te svote u eurima, primjenjujući fiksni tečaj konverzije kune u euro i zaokruživanje na najbliži cent, u skladu s prije navedenim pravilima za preračunavanje i zaokruživanje iz Zakona o uvođenju eura. Isto vrijedi i za sve druge novčane svote koje su u statutu iskazane u kunama. Prilikom usklađenja temeljnog kapitala društva imaju mogućnost povećanja ili smanjenja temeljnog kapitala i nominalne svote dionica i udjela u poslovanju. O tome mogu odlučivati dioničari odnosno članovi društva, ali u okviru propisanih pravila.⁶⁷

Ako se prilikom usklađenja povećaju temeljni kapital i nominalne vrijednosti dionica ili poslovnih udjela, moguće je koristiti zakonske rezerve, kapitalne rezerve i rezerve koje su propisane statutom ili društvenim ugovorom, čak i ako prvotno nisu namijenjene za tu svrhu. Osim toga, mogu se koristiti i ostale rezerve dobivenog dobitka, prethodno zadržani dobitak društva te neraspoređeni dobitak tekuće poslovne godine. Ove rezerve i zadržani dobitak mogu se slobodno koristiti prilikom prilagodbe. U tom procesu, vlastite dionice i udjeli također sudjeluju, pridonoseći odgovarajućem povećanju osnovnog kapitala. Ako se prilikom usklađenja smanjuju temeljni kapital i nominalne svote dionica ili poslovnih udjela, svota za koju je smanjen temeljni kapital može se upotrijebiti za pokriće gubitka ili za unos u rezerve kapitala. Na smanjenje se ne primjenjuje ograničenje koje je propisano prilikom (pojednostavljenog) smanjenja temeljnog kapitala. Svotu za koju je umanjen temeljni kapital ne može se podijeliti među niti se može iskoristiti kako bi se olakšala obveza uplate za dionice ili poslovne udjele. Dioničar, to jest član društva s ograničenom odgovornošću koji nije u potpunosti uplatio svoju dionicu, tj. poslovni udio, a zbog smanjenja nominalne svote dionice

⁶⁷ Petarčić, I., Usklađenje temeljnog kapitala nakon uvođenja eura i ostale izmjene ZTD-a, studeni, 2022., URL <https://www.rrif.hr/clanakfull-22040/> (pristupljeno 20.08.2023.)

odnosno poslovnog udjela njegova bi se obveza na uplatu smanjila ili potpuno ugasila, obvezan je odgovarajuću svotu za koju je obveza smanjena ili ugašena izvršiti uplatu društvu na ime uplate kao da je dionica, tj. poslovni udio izdan za veću svotu od dijela smanjenoga temeljnog kapitala koji otpada na dionicu, tj. poslovni udio. Takva uplaćena svota bilježi se u rezervama kapitala.⁶⁸ Sva ta pravila vrijede za hotelska poduzeća ovisno u koju vrstu trgovačkog društva hotel pripada (najčešće d.d.).

3.5. Utjecaj uvođenja eura na bilješke uz financijske izvještaje

Sastavljanje bilježaka uz financijske izvještaje hotelskog poduzeća je obvezno, a sadržaj bilješki određen je Međunarodnim računovodstvenim standardima i Međunarodnim standardima financijskog izvješćivanja za velika poduzeća te Hrvatskim standardima financijskog izvješćivanja za mikro, mala i srednja poduzeća. Svako hotelsko poduzeće treba prilagoditi svoje bilješke prema vlastitim potrebama i standardima koje koristi. Ako neka pozicija nije prisutna u financijskim izvještajima, nije potrebno navoditi računovodstvene politike i objavljivati ju u bilješkama. Ukratko, bilješke trebaju sadržavati samo informacije koje su nužne ili korisne za razumijevanje financijskih izvještaja ili za daljnje analize i odlučivanje. Sažetak značajnih računovodstvenih politika hotelskih poduzeća i druga objašnjenja u bilješkama, kao dopuna podacima prezentiranim u financijskim izvještajima, daju opise i podzbrojeve određenim elementima iz financijski izvještaja.⁶⁹ Sve svote navedene u bilješkama trebaju biti iskazane u eurima, te se svi poduzetnici moraju pridržavati pravila i izmjena određenim od strane MSFI-a i MRS-a.

⁶⁸ Petarčić, I., Usklađenje temeljnog kapitala nakon uvođenja eura i ostale izmjene ZTD-a, studeni, 2022., URL <https://www.rrif.hr/clanakfull-22040/> (pristupljeno 20.08.2023.)

⁶⁹ Guzić, Š., RRiF, Bilješke uz financijska izvješća za 2018., siječanj 2019., str. 156-157

Zaključak

Novčanice i kovanice eura već su mjesecima u opticaju kako građana tako i poduzeća u Republici Hrvatskoj. Dvojni optjecaj kune i eura u prijelaznom razdoblju već je stvar prošlosti. Dvojno iskazivanje cijena još će neko kratko vrijeme raditi zbrku kao posljedica prošlog razdoblja. Preračunavanjem kuna u eure stanja na bankovnim računima kako poduzeća tako i građana izgledaju puno „siromašnija“. Stvarnost je da Republika Hrvatska ima novu službenu valutu - euro. Nakon stjecanja uvjeta, ispunjenja kriterija nominalne konvergencije za uvođenje zajedničke valute, intenzivnih priprema i proglašenja Zakona o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj napokon možemo reći da smo kao država učinili velik korak i jednu od najvećih promjena u posljednje vrijeme. Uvođenjem eura kao službene valute Republika Hrvatska postala je 20. članica eurozone. Ulaskom u članstvo otvorila je svoja vrata prema jedinstvenom tržištu i stekla veći utjecaj na svjetsko gospodarstvo. Kupovanje i prodavanje diljem eurozone postalo je brže, jednostavnije, sigurnije i jeftinije jer nema dodatnih troškova zbog mijenjanja valuta. Poslovna suradnja s ostatkom svijeta postaje profitabilnija jer je za treće zemlje euro jako privlačan i prihvaćaju ga kao vrlo popularnu rezervnu valutu. Za prekogranične transakcije povećan je učinak, a smanjen rizik. Upotreba jedinstvene valute omogućila je lako uspoređivanje cijena i preko noći pozitivno utjecala na širenje tržišta.

Hotelska poduzeća kao i svi drugi poduzetnici, suočeni s mnogim izazovima koje donosi uvođenje eura, u procesu prilagodbe imali su zahtjevan zadatak - cijelo poslovanje prilagoditi novoj valuti poštujući zakonska pravila. Kao obveznici izrade i predaje godišnjih financijskih izvještaja za 2022. godinu su posljednji put iste predavali u kunama. Financijski izvještaji za 2023. godinu i svako naredno razdoblje biti će iskazani u eurima. Radi lakše usporedivosti na svim obrascima godišnjih financijskih izvještaja za 2023. godinu prethodno razdoblje će također biti izraženo u eurima. Prilagodba poslovanja nije bila jednostavna. Dvojno iskazivanje cijena koje je još uvijek na snazi, dvojni optjecaj na početku godine, proces predopskrbe gotovim novcem eura u prosincu 2022. godine, preračunavanje kuna u eure korištenjem fiksnog tečaja konverzije i zaokruživanje pazeći da preračunavanje ne utječe na povećanje cijene ili povećanje vrijednosti robe ili usluge, izrada završnih računa u kunama i prebacivanje početnog stanja u eurima, prilagodbe knjigovodstvenih i drugih programa potrebnih za nesmetano poslovanje i još mnoge radnje trebalo je poduzeti i prethodile su u postupku zamjene hrvatske kune eurom.

Kovanice eura s nacionalnim obilježjima, s hrvatskim motivima najpoznatijih državnih simbola koje će završiti u novčanicima i džepovima turista rasuti će se po cijelom svijetu i Hrvatska će time dobiti besplatnu promidžbu.

Bibliografija

1. Belak, Vinko, (et al.), Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja, Zagreb, ožujak, 2000., str. 34 i 38
2. Bilas, Vlatka, Teorija optimalnog valutnog područja; euro i Europska monetarna unija, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, 2005., str. 39-48
3. Cirkveni Filipović Tamara, Što donose izmjene Zakona o računovodstvu u 2023. godini, prosinac 2022., URL <https://www.rrif.hr/clanak-22108/> (pristupljeno 16.08.2023.)
4. Deković, Željko, Analiza financijske ravnoteže hotelijerskih poduzeća na temelju bilančnih podataka, URL <https://hrcak.srce.hr/file/194101> (pristupljeno 05.08.2023.)
5. Euro – Britannica, URL <https://www.britannica.com/money/topic/euro> (pristupljeno 10.08.2023.)
6. Europska središnja banka, URL <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/ecb.cr201805.hr.pdf> (preuzeto 13.08.2023.)
7. Faulend, Michael, Lončarek, Davor, Curavić, Ivana, i Šabić, Ana: Kriteriji Europske unije s posebnim naglaskom na ekonomske kriterije konvergencije - Gdje je Hrvatska?, svibanj 2005., str. 9-11
8. Galičić, Vlado, Poslovanje hotelskog odjela smještaja, svibanj 2017., str. 225
9. Godby, Robert, i B. Anderson, Stephanie, Greek Tragedy, European Odyssey: The Politics and Economics of the Eurozone Crisis, 2016., str. 49-50
10. Grubišić, Dragana, Poslovna ekonomija, Split, 2004., str. 36-41
11. Guzić, Šime, RRiF, Bilješke uz financijska izvješća za 2018., siječanj 2019., str. 156-157
12. Hanfa, MRS i MSFI, URL <https://www.hanfa.hr/media/4766/me%C4%91unardni-ra%C4%8Dunovodstveni-standardi-i-me%C4%91unardni-standardi-financijskog-izvje%C5%A1tavanja.pdf> (preuzeto 02.08.2023.)
13. Hladika, Mirjana, Valenta Ivana, Milčić Ivica, Analiza međuovisnosti između novčanog toka i zaduženosti u hotelskoj industriji u RH, URL <https://hrcak.srce.hr/file/316239> (pristupljeno 07.08.2023.)
14. Horvat Jurjec, Katarina, Godišnji popis (inventura) imovine i obveza, prosinac 2009., URL <https://www.rrif.hr/clanakfull-12198/> (pristupljeno 02.08.2023.)
15. Hrvatska narodna banka - Eurosustav, lipanj, 2020., URL <https://www.hnb.hr/-/zasto-je-vazna-stabilnost-cijena-> (pristupljeno 11.08.2023.)
16. Hrvatska narodna banka - Eurosustav, srpanj, 2022., URL <https://www.hnb.hr/-/hrvatska-uvodi-euro-1-sijecnja-2023> (pristupljeno 11.08.2023.)

17. Hrvatska narodna banka - Eurosustav, Financijska pismenost, URL www.hnb.hr/documents/20182/2446103/h-brosura_financijska-pismenost_krediti.pdf/76b34288-77f8-4128-a3f2-9bd1918e00a9 (preuzeto 15.08.2023.)
18. Hrvatska narodna banka - Eurosustav, ožujak 2018., URL <https://www.hnb.hr/-/uvo-enje-eura-pozitivno-bi-utjecalo-na-investicije-i-turizam> (pristupljeno 15.08.2023.)
19. Kesner-Škreb, Marina, Kriteriji konvergencije, 2006., str. 407-408
20. Markota, Ljerka, Posebnosti u poslovanju i godišnjem obračunu ugostitelja i hotelijera za 2022. godinu, veljača 2023., URL www.rrif.hr/clanakfull-22263/ (pristupljeno 05.08.2023.)
21. Ministarstvo financija, URL <https://mfin.gov.hr/print.aspx?id=2360&url=print> (pristupljeno 02.08.2023.)
22. Ministarstvo financija, Uvođenje eura kao službene valute u RH, siječanj 2022., URL <https://mfin.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Uvo%C4%91enje%20eura%20kao%20slu%C5%BEbene%20u%20rh.pdf> (preuzeto 11.08.2023.)
23. Međunarodni računovodstveni standard 7, Izvještaj o novčanim tokovima, URL <https://www.srr-fbih.org/sites/default/files/standards/2021-12/MRS%207%20-%20Arhiva.pdf> (preuzeto 07.08.2023.)
24. Nacrt prijedloga zakona o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, URL <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=19676> (pristupljeno 11.08.2023.)
25. Narodne novine, 86/15., Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, URL https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_08_86_1709.html (pristupljeno 08.08.2023.)
26. Narodne novine, Zakon o izmjenama Zakona o porezu na dobit, URL https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_10_114_1679.html (pristupljeno 18.08.2023.)
27. Odbor za standarde financijskog izvještavanja, URL https://www.osfi.hr/Uploads/1/2/136/137/Hrvatski_standardi_financijskog_izvjestavanja.pdf (preuzeto 02.08.2023.)
28. Perčević, Hrvoje, Financijski izvještaji i elementi financijskih izvještaja, URL <https://www.efzg.unizg.hr/UserDocsImages/RAC/hpercevic/racunovodstvo/Financijski%20izvje%C5%A1taji.pdf> (preuzeto 08.08.2023.)
29. Petarčić, Ivan, Usklađenje temeljnog kapitala nakon uvođenja eura i ostale izmjene ZTD-a, studeni, 2022., URL <https://www.rrif.hr/clanakfull-22040/> (pristupljeno 20.08.2023.)
30. Perkušić, Dijana, Osnove računovodstva, Split, prosinac 2021., URL <https://www.oss.unist.hr/Portals/0/adam/Contents/TnPnQrlyXEeYJna9tPx2wQ/Text/Osnove%20racunovodstva%20-%20Dijana%20Perkusic.pdf> (preuzeto 05.08.2023.)
31. Praćenje kretanja cijena roba i usluga u kunama i u eurima u Republici Hrvatskoj u srpnju 2023., URL <https://euro.hr/pracenje-kretanja-cijena-roba-i-usluga-u-kunama-i-u-eurima-u-republici-hrvatskoj-u-srpnju-2023/>

32. Prijedlog zakona o uvođenju eura, siječanj 2022., URL <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=19676> (pristupljeno 11.08.2023.)
33. Primorac, Žarko, Plusevi i minusi zajedničke valute, 2018., str. 47-48
34. Pristupanje europodručju, URL <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/joining-the-euro-area/> (pristupljeno 11.08.2023.)
35. Službene internetske stranice Europske unije, URL https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/benefits_hr (pristupljeno 15.08.2023.)
36. Službene internetske stranice Europske unije, URL https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/countries-using-euro_hr (pristupljeno 10.08.2023.)
37. Stiglitz, Joseph E., Euro: Kako zajednička valuta prijeti budućnosti Europe, 2017., str. 363-366
38. TEB, Stopa inflacije u zemljama EU-a, europodručja i Hrvatske u veljači i ožujku 2023., <https://www.teb.hr/novosti/2023/stopa-inflacije-u-zemljama-eu-a-europodrucja-i-hrvatske-u-veljaci-i-ozujku-2023/> (pristupljeno 16.08.2023.)
39. Vidas, Ivan, Specifičnosti poslovanja i analiza hotelske industrije u RH, URL <https://www.insolve.hr/literatura/2/55273> (pristupljeno 05.08.2023.)
40. Vijeće Europske unije, URL <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/joining-the-euro-area/convergence-criteria/> (pristupljeno 11.08.2023.)
41. Vlada Republike Hrvatske, i Hrvatska narodna banka, Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom, prosinac 2020., str. 20-21
42. Vlada Republike Hrvatske, i Hrvatska narodna banka, Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, travanj 2018., str. 47
43. Vlada Republike Hrvatske, URL <https://vlada.gov.hr/vijesti/ministarstvo-financija-izdana-obveznica-uz-najpovoljnije-uvjete-do-sada-usteda-500-milijuna-kuna-godisnje/26179> (pristupljeno 13.08.2023.)
44. Vuk, Jasna, Božina, Anja, i Petarčić, Ivan, Utjecaj uvođenja eura na računovodstvo poduzetnika, rujan 2022., URL <https://www.rrif.hr/clanakfull-21921/> (preuzeto 16.08.2023.)
45. Zakon o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, URL <https://www.zakon.hr/z/3157/Zakon-o-uvo%C4%91enju-eura-kao-slu%C5%BEbene-valute-u-Republici-Hrvatskoj> (pristupljeno 18.08.2023.)
46. Zaloker, Domagoj, Izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti za 2022., siječanj, 2023., URL <https://www.teb.hr/novosti/2022/izvjestaj-o-ostaloj-sveobuhvatnoj-dobiti-za-2022/> (pristupljeno 07.08.2023.)
47. Žager, Lajoš, i Žager, Katarina: Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, 1999., str. 56

Popis ilustracija

Slike:

Slika 1: Osnovna računovodstvena jednadžba bilance.....	8
Slika 2: Uvođenje eura u zemlje članice.....	21
Slika 3: Knjigovodstvene isprave koje se odnose na poslovne događaje nastale do i na 31. prosinca 2022. godine, a izdane su do i na 31. prosinca 2022. godine.....	29
Slika 4: Knjigovodstvene isprave koje se odnose na poslovne događaje nastale do i na 31. prosinca 2022. godine, a izdane su 1. siječnja 2023. godine i poslije	30
Slika 5: Knjigovodstvene isprave koje se odnose na poslovne događaje nastale na 1. siječnja 2023. godine i poslije.....	30